

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

**2007 m. Vertybinių popierių komisijos veiklos
ataskaita ir finansinių priemonių rinkos plėtros
tendencijos**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

TURINYS

TURINYS	2
I dalis. Makroekonominė aplinka ir pagrindiniai finansinių priemonių rinkos rodikliai	5
II dalis. Finansinių priemonių rinkos plėtros tendencijos	9
2.1. Emitentai	9
2.2. Vilniaus vertybinių popierių birža	13
2.3. Valdymo įmonės ir jų valdomas turtas	14
2.3.1. Valdymo įmonės	14
2.3.2. Pensijų fondai	15
2.3.3. Kolektyvinio investavimo subjektai	19
2.3.4. Kolektyvinio investavimo subjektų ir pensijų fondų investicijų pasiskirstymas	21
2.3.5. Užsienio investiciniai fondai Lietuvoje	22
2.3.6. Finansinių priemonių portfelių valdymas	22
2.4. Finansų maklerio įmonės, komerciniai bankai ir jų teikiamos investicinės paslaugos	23
2.4.1. Finansų maklerio įmonės ir pagrindiniai jų finansiniai rodikliai	23
2.4.2. Investicinių paslaugų teikimas	26
III dalis. Licencijavimas, reguliavimas ir priežiūra	30
3.1. Licencijavimas ir priežiūra	30
3.1.1. Licencijavimas ir dokumentų tvirtinimas	30
3.1.2. Informacijos teikimas ir priežiūra	35
3.2. Teisės aktų vykdymo priežiūros rezultatai	37
3.2.1. Įmonių veiklos patikrinimai ir sankcijos	37
3.2.2. Dalyvavimas teismo procesuose	38
3.3. Teisės aktų kūrimas ir tobulinimas	39
3.3.1. Įstatymai	39
3.3.2. Kiti teisės aktai	41
3.3.3. Oficialūs išaiškinimai	43
IV dalis. Institucinis bendradarbiavimas	45
4.1. Tarptautinis bendradarbiavimas	45
4.2. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	49

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

V dalis. VPK darbo organizavimas	51
5.1. VPK uždaviniai, struktūra ir darbuotojai	51
5.2. Darbo organizavimas, finansavimas ir lėšų panaudojimas	52
VI dalis. Investuotojų švietimas	55
Priedai	57

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Sutrumpinimų sąrašas

- BVP – Bendrasis vidaus produktas
- CESR – Europos vertybinių popierių reguliavimo institucijų komitetas
- EEE – Europos ekonominė erdvė
- ES – Europos Sąjunga
- FMĮ – Finansų maklerio įmonė(s)
- IOSCO – Tarptautinė vertybinių popierių komisijų organizacija
- KIS – Kolektyvinio investavimo subjektai
- SASO – Su akcijų kainų indeksais susietos obligacijos
- TFAS – Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai
- VPK – Vertybinių popierių komisija
- VVP – Vyriausybės vertybiniai popieriai
- VVPB – AB „Vilniaus vertybinių popierių birža“

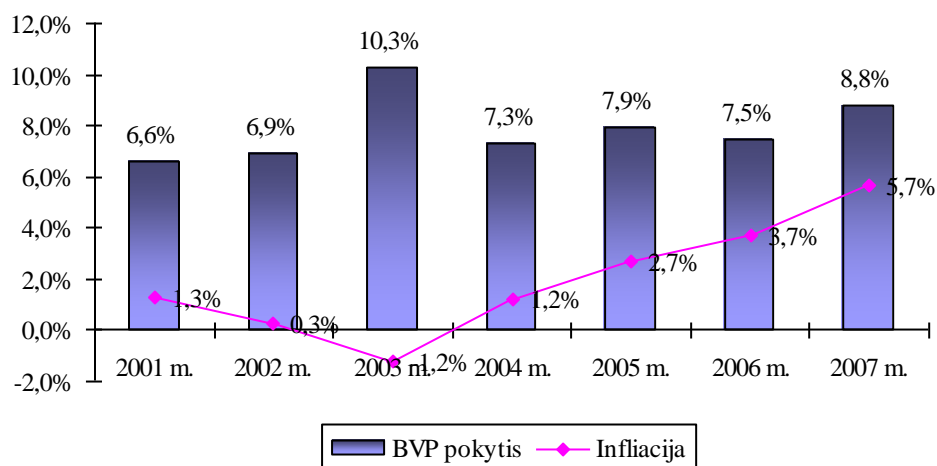

I dalis. Makroekonominė aplinka ir pagrindiniai finansinių priemonių rinkos rodikliai

2007-ieji Lietuvos ekonomikai yra išskirtiniai metai. Antroje metų pusėje pasikeitė makroekonominė padėtis, analitikai ėmė prognozuoti ekonomikos smukimą, sparčiai augo infliacija, Jungtinėse Amerikos Valstijose prasidėjo nekilnojamojo turto paskolų krizė. Dėl didėjančio Lietuvos ekonomikos pažeidžiamumo viena iš trijų pagrindinių pasaulio reitingų agentūrų „Fitch“ iki tol stabilia laikytą Lietuvos kredito perspektyvą savo vertinimų skalėje priskyrė prie neigiamų.

Ataskaitiniais metais didžiausią nerimą kėlė išaugusi infliacija ir einamosios sąskaitos deficitas. Statistikos departamento duomenimis, 2007 m. gruodį Lietuvoje metinė infliacija siekė 8,1 proc., o vidutinė metinė infliacija – 5,7 proc. Infliacijos lygį daugiausiai lėmė 15,5 proc. brangę maisto produktai ir nealkoholiniai gėrimai, 14,1 proc. padidėjusios būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro kainos, 9,6 proc. pabrangusios transporto grupių prekės ir paslaugos.

2007 m. nominalus bendrasis vidaus produktas (BVP), lyginant su 2006-aisiais, padidėjo 8,8 proc. ir siekė 96,8 mlrd. Lt. Lietuvos bendrosios pridėtinės vertės augimą lėmė žemės ūkio, statybos, didmeninės ir mažmeninės prekybos bei transporto, sandėliavimo ir ryšių įmonių sukurtos pridėtinės vertės pokyčiai.

Šaltinis: Statistikos departamentas.

1 pav. Nominalaus bendrojo vidaus produkto ir infliacijos kitimas 2003–2007 m.

2007-ieji Vilniaus vertybinių popierių biržai (toliau – VVPB) buvo permainingi. Agresyvus akcijų kainų kilimas išsisėmė ir reaguojant į pasaulines tendencijas akcijų kainų kilimas sustojo bei pasižymėjo didesniais svyravimais. OMXV indeksas 2007 m. teišaugo

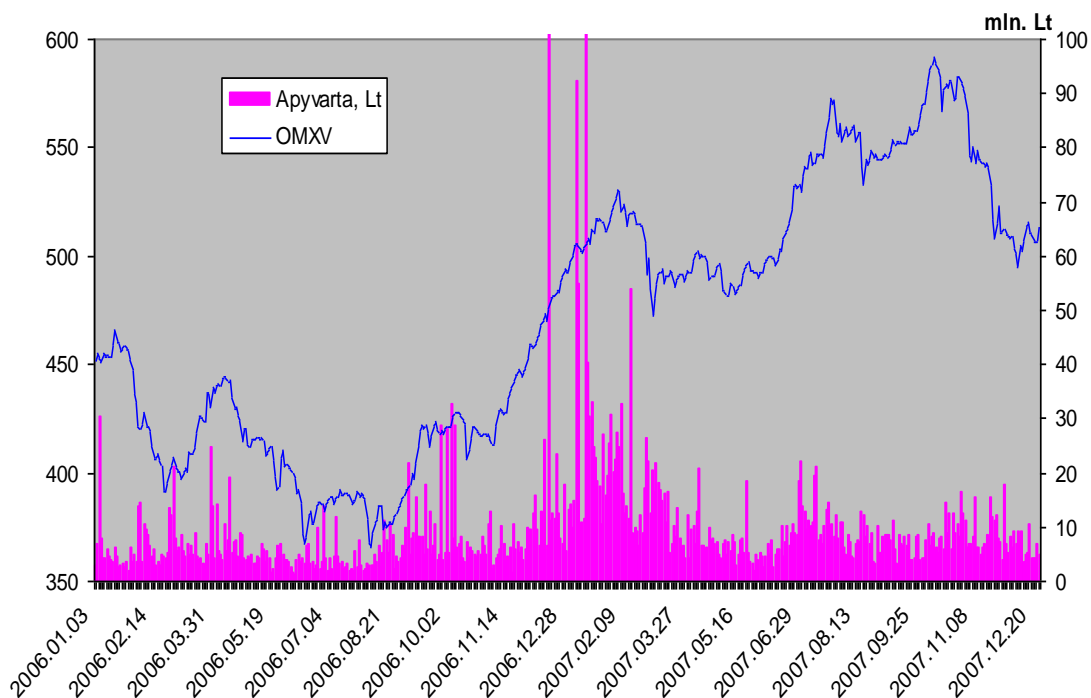

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

4,4 proc. Didėjant infliacijai ir dėl JAV nekilnojamojo turto krizės prasidėjus viso pasaulio bankų sektoriaus nuosmukiui, dešimties mėnesių akcijų rinkos kilimą pakeitė nuosmukis.

Bendra VVPB apyvarta 2007 m. siekė 3,9 mlrd. Lt – 1,8 karto mažiau nei 2006-aisiais. Tačiau jeigu nebūtų buvęs skaičiuojamas 2006 m. įvykęs AB „Mažeikių nafta“ akcijų paketo perleidimas, bendra VVPB apyvarta būtų buvusi 700 mln. Lt didesnė nei 2006 m. Investuotojai ataskaitiniais metais VVPB buvo daug aktyvesni – sudaryta beveik 1,5 karto daugiau sandorių nei 2006 m.

Nors didžiosios dalies į VVPB sąrašus įtrauktų bendrovių rezultatai ir toliau išliko geri, tačiau tai nepadėjo išvengti visą pasaulį apėmusio akcijų kainų nuosmukio. Per paskutinius tris mėnesius VVPB kapitalizacija sumažėjo beveik 10 mlrd. Lt, tačiau reikia pabrėžti, kad daugiau kaip pusę (6,8 mlrd. Lt) šio nuosmukio nulėmė AB „Mažeikių nafta“ išbraukimas iš VVPB sąrašų.

Šaltinis: VVPB.

2 pav. VVPB indekso OMXV ir visos akcijų apyvartos kitimas 2006–2007 m.

2007 m. įsigaliojus naujam Vertybinių popierių įstatymui ir pasikeitus iki tol galiojusiai emitento sampratai, Vertybinių popierių komisijos (toliau – VPK) prižiūrimų emitentų skaičius sumažėjo – 2007 m. gruodžio 31 d. buvo 52 emitentai. Emitentų skaičiaus sumažėjimas sudarė sąlygas vykdyti griežtesnę viešai veikiančių, strategiškai svarbesnių bei investuotojams patrauklesnių įmonių priežiūrą. Emitentai 2007 m. iš papildomų akcininkų įnašų išplatino akcijų, kurių bendra emisinė vertė 473,0 mln. Lt.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Toliau vyko skolos vertybinių popierių rinkos plėtra – ataskaitiniais metais buvo išplatinta 215 obligacijų emisijų, kurių bendra emisinė vertė siekė 3,5 mlrd. Lt.

2007 m. pabaigoje 7 valdymo įmonės ir 2 gyvybės draudimo bendrovės valdė 31 valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo (II pakopos) pensijų fondą, jų portfelių vertė sudarė 1,7 mlrd. litų. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje Lietuvoje daugiau kaip 880 tūkst. asmenų buvo pasirašę II pakopos pensijų kaupimo sutartis – tai sudarė 56,4 proc. visų dirbančių ir II pakopos fonduose galinčių kaupti Lietuvos gyventojų.

Per ataskaitinį laikotarpį bendras III pakopos pensijų fondų turtas išaugo beveik 41 proc. ir 2007 m. gruodžio 31 d. sudarė 104,0 mln. litų. Dalyvių skaičius per ataskaitinius metus padidėjo daugiau kaip 7 proc. – metų pabaigoje valdymo įmonių valdomuose III pakopos pensijų fonduose dalyvavo beveik 21,6 tūkst. asmenų.

Bendra Lietuvos kolektyvinio investavimo subjektų (toliau – KIS) grynųjų aktyvų vertė per metus išaugo daugiau kaip 1,5 karto ir ataskaitinių metų pabaigoje siekė 1,3 mlrd. litų. Asmenų, investuojančių į Lietuvos KIS investicinius vienetus, skaičius per 2007 m. padidėjo beveik 2 kartus ir gruodžio 31 d. tokių asmenų buvo 36,9 tūkst. Tokį KIS dalyvių skaičiaus augimą lėmė investavimo paslaugų populiarėjimas.

Svarbiausi 2003 – 2007 m. Lietuvos finansinių priemonių rinką apibūdinantys duomenys pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Bendrieji 2003 – 2007 m. Lietuvos makroekonomikos ir finansinių priemonių rinkos duomenys

Rodiklis	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
BVP, mlrd. Lt	56,8	62,6	71,4	81,9	96,7
Vid. metinė infliacija, %	-1,2	1,2	2,7	3,7	5,7
VVPB kapitalizacija, mlrd. Lt	12,9	19,6	28,2	30,0	26,9
Kapitalizacijos ir BVP santykis, %	22,7	31,3	39,6	36,8	27,8
VVPB apyvarta, mlrd. Lt	1,98	3,49	4,01	7,08	3,90
VVPB apyvartos ir kapitalizacijos santykis, %	25,3	17,8	14,2	23,6	14,5
OMXV indeksas metų pabaigoje, punktais	174,48	293,44	448,76	492,65	514,23
Iš papildomų įnašų išplatintų akcijų emisinė vertė, mln. Lt	253,9	497,8	733,1	679,2	473,0
Išplatinta skolos vertybinių popierių emisijos kaina, mln. Lt	196,4	847,7	1 110,0	7 115,0	3 527,8
KIS turtas, mln. Lt	12,1	159,8	393,8	823,7	1 251,3
II pak. pensijų fondų turtas, mln. Lt	-	127,4	406,1	904,9	1 688,2
III pak. pensijų fondų turtas, mln. Lt	-	10,6	36,5	73,7	104,0
Lietuvoje viešai išplatintų užsienio KIS vienetų vertė, mln. Lt	34,3	41,9	174,3	614,4	1 210,9

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Rodiklis	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Bendrovių, įtrauktų į VVPB Oficialųjį ir Einamąjį prekybos sąrašą, skaičius	45	43	43	43	40
Finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų, teikiančių investicines paslaugas, skaičius	27	25	22	21	22
Finansų maklerių skaičius	173	188	223	270	349
Emitentų skaičius	719	626	569	504	52
Valdymo įmonių skaičius	5	9	9	12	13
KIS skaičius	1	10	19	28	34
II pak. pensijų fondų skaičius	26	30	30	30	31
III pak. pensijų fondų skaičius	-	6	6	6	9
Viešai platinamų užsienio KIS skaičius	4	6	29	46	58

Šaltinis: Statistikos departamentas, VVPB, VPK.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

II dalis. Finansinių priemonių rinkos plėtros tendencijos

2.1. Emitentai

2007 m. vasario 8 d. įsigaliojus naujam Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymui, pasikeitė emitento samprata – nebeliko atskaitingo emitento sąvokos, o Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo yra laikomas emitentu, jei atitinka vieną iš toliau išvardytų Įstatymo kriterijų:

1) jei jo vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje Lietuvos Respublikoje ir (ar) kitoje valstybėje narėje;

2) jei nuo 2005 m. liepos 12 d. jo išleistų vertybinių popierių prospektą patvirtino VPK ir pagal šį prospektą jo išleisti vertybiniai popieriai buvo siūlomi viešai ar įtraukiami į prekybą reguliuojamoje rinkoje;

3) jei jo išleisti vertybiniai popieriai yra siūlomi viešai. (Laikoma, kad emitento vertybiniai popieriai siūlomi viešai, jeigu nuo 2002 m. sausio 1 d. emitentas į viešąją apyvartą išleido bent vieną vertybinių popierių emisiją ir jo akcininkų susirinkimas per 6 mėnesius nuo šio Įstatymo įsigaliojimo nusprendė toliau siūlyti vertybinius popierius viešai. Jeigu dokumentai, patvirtinantys sprendimą ir toliau viešai siūlyti vertybinius popierius, per 6 mėnesius nepateikiami VPK, pagal Įstatymą šis Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo emitentu nebelaikomas.)

Atsižvelgus į šias naujas nuostatas, emitentų skaičius sumažėjo nuo 504 bendrovių ataskaitinių metų pradžioje iki 52 metų pabaigoje. Iš jų 13-os emitentų vertybiniai popieriai yra įtraukti į VVPB Oficialųjį prekybos sąrašą, 27-ių – į Papildomąjį VVPB prekybos sąrašą, 3-jų emitentų vertybiniai popieriai yra tik VVPB Skolos vertybinių popierių sąrašė (iš viso į šį sąrašą įtraukta 8 bendrovių skolos vertybiniai popieriai) ir 9 į sąrašus neįtraukti emitentai.

Iš 21 bendrovės, kurių akcininkai iki 2007 m. rugpjūčio 8 d. turėjo teisę nuspręsti, ar toliau likti emitentais, pageidavimą ir toliau likti emitentais pareiškė 4-ių bendrovių akcininkai, 9-ios priėmė sprendimus nebūti emitentais, kitos nepriėmė jokių sprendimų, todėl, atsižvelgiant į Vertybinių popierių įstatymo nuostatas, jos buvo išbrauktos iš emitentų sąrašo. Ataskaitinių metų eigoje AB SAMPO bankas ir AB „Baltic Property Trust“ A/S (Danija) išpirko paskutiniąsias viešas obligacijų emisijas, todėl, VPK sprendimu, taip pat neteko emitento statuso. Be to, ataskaitiniais metais buvo baigtos AB „Mažeikių nafta“ privalomo akcijų pirkimo ir (ar) pardavimo procedūros, ir bendrovė taip pat išbraukta iš emitentų sąrašo.

2007-aisiais į emitentų sąrašą įtrauktos dvi naujos bendrovės – tai viešai akcijas pasiūlusi AB „City Service“ ir viešą obligacijų emisiją išplatinusi AB „Vilniaus universalinė parduotuvė“.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Pirminė akcijų rinka. 2007-aisiais pirminėje rinkoje buvo išplatintos 8 papildomais akcininkų įnašais apmokamos akcijų emisijos. Bendra nominali visų emisijų vertė siekė 158,1 mln. Lt, o bendra emisijos kaina – 473,1 mln. Lt (2006 m. išplatintos 29 emisijos, kurių bendra nominali vertė 289,4 mln. Lt, emisijos kaina 705,5 mln. Lt). Tarp emitentų, pasinaudojusių tokia galimybe, – 4 bankai. Jų dalis sudaro 96,9 proc. bendros nominalios vertės bei 97 proc. bendros visų emisijų emisinės vertės.

5 akcijų emisijos buvo platinamos už didesnę nei nominali vertė emisijos kainą. Bendras emisijos kainos perviršis ataskaitiniais metais sudarė 199 proc. (2006-aisiais – 144 proc.).

4 emisijos buvo platintos viešai, 4 emisijos siūlytos neviešai – iš anksto numatytiems investuotojams ir nerengiant prospekto.

2 lentelė. Emisijų pasiskirstymas pagal platinimo tvarką, vnt.

Platinimo tvarka	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Konkrečioms investuotojams	17	15	4
Akcininkams pirmumo teise	17	4	1
Akcininkams pirmumo teise ir kitiems asmenims	3	9	3
Tik acnininkams be pirmumo teisės	-	-	-
Akcininkams be pirmumo teisės ir kitiems asmenims	-	1	-
Reorganizuojamų bendrovių acnininkams	2	3	-
Iš viso	39	32	8

Šaltinis: VPK.

Visos 2007 m. išleistos akcijų emisijos išplatintos sėkmingai (100 proc.).

Pažymėtina, kad 2007 m. viena iki tol viešai savo išleistų vertybinių popierių nesūliusi bendrovė – AB „City Service“ – VPK patvirtinto prospekto pagrindu vykdė pirminį viešą anksčiau neviešai išleistų akcijų siūlymą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Viešai po 12,95 Lt už akciją (nominali vertė 1 Lt) buvo išplatinta 25 proc. bendrovės akcijų. Viešam siūlymui pasibaigus, bendrovės akcijos įtrauktos į VVPB Oficialųjį prekybos sąrašą.

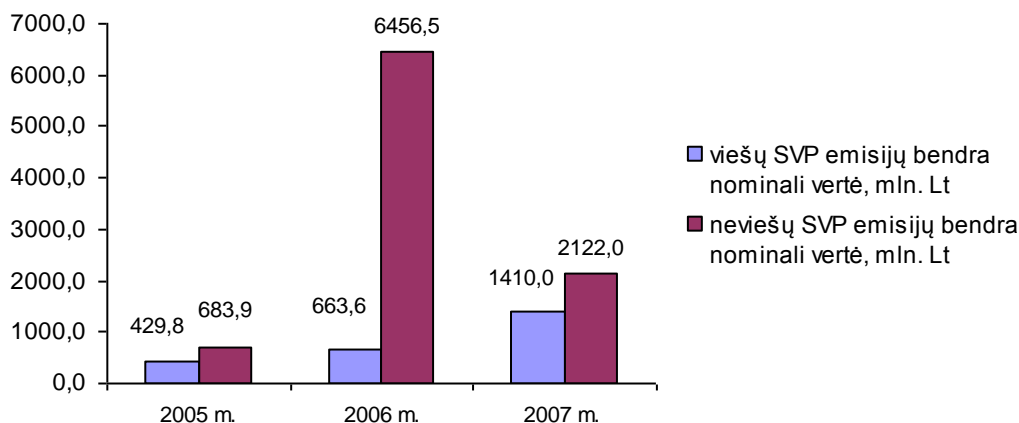
2007 m. 3 bendrovės didino įstatinį kapitalą iš savo lėšų. Padidinto kapitalo suma siekė 69,0 mln. Lt. Ataskaitiniais metais VPK gavo 5 bendrovių pranešimus apie įstatinio kapitalo sumažinimą. Iš viso per ataskaitinius metus sumažinto įstatinio kapitalo nominali vertė siekė 110,5 mln. Lt. Be to, 2007 m. 5 emitentai keitė savo akcijų nominalią vertę – jos buvo smulkinamos iki 1 Lt akcijos nominalo.

Pirminė obligacijų rinka. 2007-aisiais emitentai Lietuvos rinkoje išplatino 215 skolos vertybinių popierių emisijų, kurių bendra nominali vertė siekė 3,53 mlrd. Lt.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Lyginant su 2006 m. (136 obligacijų emisijos, vertė 7,12 mlrd. Lt), ataskaitiniais metais išplatinta daugiau emisijų, tačiau jų vertė mažesnė.

Pastaba: SVP – skolos vertybiniai popieriai
Šaltinis: VPK.

3 pav. 2005–2007 m. viešų ir neviešų skolos vertybinių popierių emisijų nominalių verčių pokytis

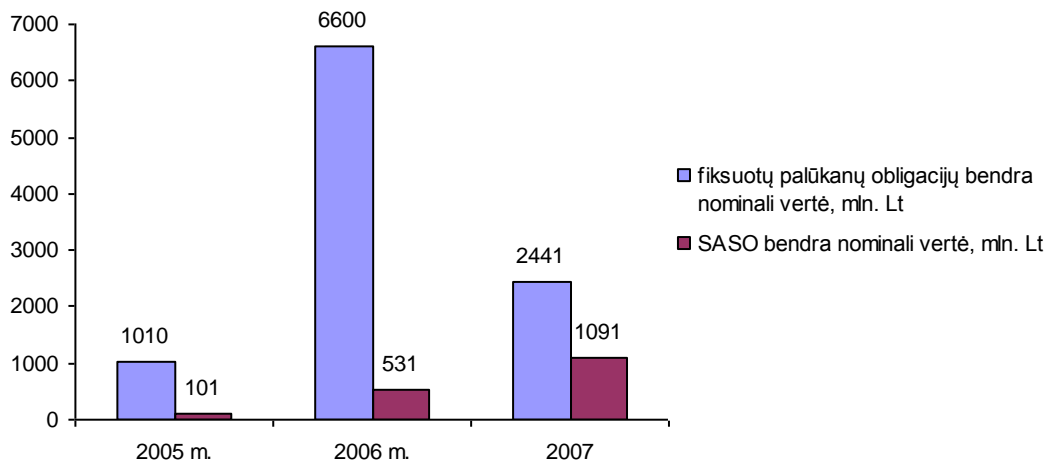
2007-aisiais, kaip ir ankstesniais metais, aktyviausiai obligacijas leido komerciniai bankai. Jų išplatintų obligacijų bendra nominali vertė siekia 3,45 mlrd. Lt, o tai sudaro beveik 98 proc. visų emitentų per ataskaitinius metus išplatintų obligacijų bendros nominalios vertės. Bendra komercinių bankų viešai išplatintų obligacijų nominali vertė – 1,33 mlrd. Lt, tai sudaro apie 38 proc. visų komercinių bankų išplatintų obligacijų vertės.

Ataskaitiniais metais obligacijas leido AB SEB bankas – 1,51 mlrd. Lt (87 emisijos), AB DnB NORD bankas – 1,35 mlrd. Lt (107 emisijos), AB SAMPO bankas – 572,0 mln. Lt (15 emisijų, tik pirmo pusmečio duomenys). 2007-aisiais pirmą kartą rinkai savo obligacijas pasiūlė ir viešai išplatino AB „Hanner“ – 34,5 mln. Lt (1 emisija), AB „Vilniaus universalinė parduotuvė“ – 0,5 mln. Lt (1 emisija). Be išvardytų bendrovių, po vieną obligacijų emisiją išleido AB Šiaulių bankas – 15 mln. Lt, AB „Apranga“ – 20 mln. Lt, AB „Agrowill Group“ – 14 mln. Lt ir AB „Linas Agro“ – 15 mln. Lt.

Kaip ir ankstesniais metais, su įvairiais akcijų kainų indeksais susietas obligacijas (toliau – SASO) leido AB SEB bankas ir DnB NORD bankas. Toliau pastebima SASO populiarumo didėjimo tendencija. 2007 m. iš viso išplatintos 135 SASO emisijos, kurių bendra nominali vertė 1,09 mlrd. Lt, tai sudaro beveik 31 proc. visų ataskaitiniais metais išplatintų obligacijų vertės (2006 m. susietos obligacijos sudarė tik 7,5 proc. visų 2006-aisiais išleistų obligacijų vertės). 2007 m., lyginant su 2006-aisiais, išplatintų SASO vertė padidėjo 105 proc. (žr. 4 pav).

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: VPK.

4 pav. Skolos vertybinių popierių su fiksuota palūkanų norma ir SASO nominalių verčių pokytis 2005–2007 m.

Ataskaitinių metų pabaigoje buvo 246 galiojančios neišpirktų obligacijų emisijos, kurių bendra nominali vertė siekia 2,72 mlrd. Lt.

3 lentelė. Laikotarpio pabaigoje galiojančių skolos vertybinių popierių emisijų pagrindiniai duomenys, mln. Lt

Data	Viešai išplatintų skolos vertybinių popierių			Neviešai išplatintų skolos vertybinių popierių			Bendra nominali vertė
	emisijų skaičius	emisijų nominali vertė	emisinė vertė	emisijų skaičius	emisijų nominali vertė	emisinė vertė	
2001-12-31	2	13,3	12,4	5	255,8	252,2	269,1
2002-12-31	1	3,4	3,2	6	300,7	299,5	304,1
2003-12-31	2	180,6	180,3	4	141,3	141,8	321,9
2004-12-31	10	697,5	690,9	2	21,5	21,3	719
2005-12-31	27	912,4	912,7	9	342,7	339,4	1 255
2006-12-31	83	1 247,6	1 270	35	700,9	697,9	1 948,5
2007-12-31	200	2 212,4	2 268	46	510,7	488,4	2 723

Pastaba. Nuo 2007 m. III ketvirčio pradžios į pateiktus obligacijų emisijų duomenis neįtraukiami AB Sampo banko obligacijų emisijų duomenys, kadangi ši bendrovė nelaikoma emitentu.

Šaltinis: VPK.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2.2. Vilniaus vertybinių popierių birža

2007-ieji VVPB buvo aktyvūs ir reikšmingi. 2006 m. numatytos įgyvendinti naujovės ataskaitiniais metais buvo realizuotos.

Norėdamos užtikrinti bendrą ir efektyvią Baltijos šalių vertybinių popierių rinką, nuo 2007 m. sausio 1 d. Talino, Rygos ir Vilniaus vertybinių popierių biržos pristatė bendrą narystę visose trijose OMX Baltijos šalių biržose. Esamiems ir būsimiems nariams buvo suteikta galimybė per bet kurią iš Baltijos šalių biržų tapti visų biržų nariu iš karto. Bendra narystė visose trijose biržose nariams užtikrino sklandesnį paraiškos dėl narystės pateikimo procesą, sumažino narystės mokesčius, suderino ir supaprastino garantinio fondo skaičiavimo tvarką. Investuotojams bendra narystė suteikė galimybę naudotis viena prieiga teikiant pavedimus į bet kurią biržą. 2007 m. naujais visų trijų OMX Baltijos biržų nariais tapo 8 finansų maklerio įmonės ar investicines paslaugas teikiantys komerciniai bankai.

2007 m. pradėjo veikti OMX sukurta Informacijos atskleidimo ir platinimo sistema (angl. *Company News Service*), skirta į Šiaurės Europos ir Baltijos šalių biržų sąrašus įtrauktoms bendrovėms, norinčioms informaciją apie save efektyviai ir plačiai paskleisti Europos Sąjungos (ES) investuotojams ir žiniasklaidai. Ši sistema bendrovėms suteikė galimybę paprastai įgyvendinti naujus reikalavimus, išdėstytus Europos Sąjungos direktyvoje 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo.

Siekdamos sukurti bendrą, investuotojų vienodai suprantamą prekybos sąrašų struktūrą, visos OMX Baltijos biržos priėmė taisyklių pakeitimus, kuriais remiantis buvo pakeisti reikalavimai į Oficialųjį prekybos sąrašą traukiamoms bendrovėms, ir vietoj buvusių Einamojo prekybos sąrašo ir Rygos biržos Laisvojo prekybos sąrašo pristatytas vienas bendras Papildomasis prekybos sąrašas. Į Baltijos Oficialųjį sąrašą turėtų patekti likvidžiausios, daugiausiai investuotojų pritraukiančios bendrovės, todėl reikalavimas, kad Oficialiojo prekybos sąrašo bendrovės turėtų 25 proc. laisvai cirkuliuojančių akcijų arba pakankamą mažesnę jų procentą, pakeistas nauju kriterijumi, pagal kurį šio sąrašo bendrovės privalo turėti ne mažiau kaip 25 proc. laisvai cirkuliuojančių akcijų arba laisvai cirkuliuojančių akcijų rinkos vertė turi būti ne mažesnė kaip 25 mln. eurų. 2007 m. pabaigoje VVPB Oficialiajame sąrašė buvo 13, o Papildomajame – 27, Skolos – 8 bendrovės.

VVPB rinkos formuotojo institutą įtvirtino dar 2006 m. lapkritį, įteisindama tokią paslaugą savo prekybos taisyklių pakeitimuose. 2007 m. VVPB valdybos posėdyje FMĮ „Orion Securities“ suteikė teisę veikti kaip rinkos formuotojai AB „Vilkyškių pieninė“ akcijų atžvilgiu. FMĮ „Orion Securities“ yra pirmoji VVPB narė, nusprendusi Lietuvoje teikti rinkos formavimo paslaugą, o AB „Vilkyškių pieninė“ – pirmoji į VVPB sąrašus įtraukta bendrovė, pasinaudosianti šia paslauga. Pagrindinė rinkos formuotojo pareiga – užtikrinti prekybą bendrovės akcijomis teikiant pavedimus jas pirkti ir parduoti nustatytu pirkimo ir pardavimo kainų skirtumu. Rinkos formuotojas turi rūpintis, kad nuolat būtų reikiama bendrovės akcijų pasiūla ir paklausa, bei užtikrinti, kad pirkimo ir pardavimo kainų skirtumas neviršytų tam tikro nustatyto procento. Tokiu būdu yra padidinamas akcijų likvidumas, kuris lemia didesnę vertybinių popierių apyvartą, mažina

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

investuotojų sąnaudas bei riziką, ir todėl jis tampa vienu iš kriterijų priimant investicinius sprendimus.

Siekdama skatinti sąžiningą prekybą finansinėmis priemonėmis ir užkirsti kelią manipuliacijoms rinkoje bei kitiems nesąžiningiems veiksams, VVPB ataskaitiniais metais įsigijo sistemą, kuri turėtų automatiškai išskirti įtartinus sandorius bei situacijas, kurios gali pažeisti rinkų vientisumą ir sąžiningą prekybą. Tikimasi, kad ši sistema padės efektyviau vykdyti vertybinių popierių rinkos priežiūrą.

Vienas svarbiausių ataskaitinių metų įvykių yra tai, kad Latvijoje, Estijoje bei Lietuvoje įdiegta alternatyvioji rinka *First North* ir patvirtintos jos taisyklės. *First North* – tai OMX produktas, jau sėkmingai veikiantis Švedijoje, Danijoje, Suomijoje ir Islandijoje. Alternatyvioji rinka, skirtingai nuo reguliuojamosios, skirta padėti mažoms ir vidutinėms į biržų prekybos sąrašus neįtrauktoms bendrovėms lengviau patekti į vertybinių popierių rinką ir pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis. Šiuo metu baigtas pirmasis rinkos diegimo etapas, patvirtintos taisyklės, numatyti sertifikuoti patarėjai, padėsiantys naujoms bendrovėms ateiti į alternatyviąją rinką, tačiau trūksta pačių bendrovių. Prekyba alternatyviojoje rinkoje vyks pagal vertybinių popierių biržų parengtas taisykles ir jai netaikomi reguliuojamai rinkai keliami reikalavimai, todėl investicijos į alternatyviosios rinkos bendroves rizikingesnės.

Lietuvos vertybinių popierių rinka ataskaitiniais metais tapo dar atviresnė ir patrauklesnė tiek vietiniams, tiek užsienio investuotojams. 2006 m. prasidėjusi Baltijos rinkų integracija Lietuvos tarpininkams sudarė palankias sąlygas veiklai kaimyninėse rinkose plėsti.

2.3. Valdymo įmonės ir jų valdomas turtas

2.3.1. Valdymo įmonės

Lietuvos finansinių priemonių rinkoje 2007 m. pabaigoje veikė 13 valdymo įmonių, valdančių 26 valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondus, 9 papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondus ir 34 KIS (33 investicinius fondus ir 1 investicinę kintamojo kapitalo bendrovę). Taip pat buvo platinami 58 užsienio KIS investiciniai vienetai.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo išduota 1 valdymo įmonės veiklos licencija (UAB „MP Pension Funds Baltic“) ir patvirtintos naujų valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondų „MP STABILO II“, „MP MEDIO II“ ir „MP EXTREMO II“ bei papildomo savanoriško pensijų kaupimo pensijų fondų „MP MEDIO III“ ir „MP EXTREMO III“ taisyklės. 2007 m. liepos 16 d. UAB „Finasta investicijų valdymas“ valdybos sprendimu šios bendrovės valdomi valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondai „Pensija 1“ ir „Pensija 2“ buvo prijungti atitinkamai prie „Finasta konservatyvaus investavimo pensijų fondo“ ir „Finasta aktyvaus investavimo pensijų fondo“. 2007 m. gruodžio 20 d. UAB „Finasta investicijų valdymas“ perėmė iš UAB „PZU Lietuva Gyvybės draudimas“ keturių valstybinio socialinio draudimo įmokos

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

dalies kaupimo pensijų fondų – „PZU Lietuva Konservatyvus“, „PZU Lietuva Konservatyvus 1“, „PZU Lietuva Subalansuotas“ ir „PZU Lietuva Subalansuotas 1“ – turta, teises bei pareigas.

Ataskaitinių metų pabaigoje valdymo įmonių turtas pagal auditorių dar nepatikrintus duomenis siekė 82,5 mln. Lt ir buvo 53,9 proc., arba 28,9 mln. Lt, didesnis nei 2006-aisiais. Daugiausiai tai lėmė sėkminga valdymo įmonių veikla. Per 2007 m. valdymo įmonės uždirbo 24,3 mln. Lt neaudituito pelno, t. y. 9,8 mln. Lt, arba 67,6 proc., daugiau nei 2006-aisiais.

Siekiant užtikrinti, kad valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondus, papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondus ar kitų asmenų finansinių priemonių portfelius valdančios įmonės turėtų pakankamai likvidžiojo nuosavo kapitalo savo įsipareigojimams vykdyti, jos, kaip ir finansų maklerio įmonės, privalo laikytis pradinio kapitalo ir kapitalo pakankamumo reikalavimų. 2007 m. gruodžio 31 d. duomenimis, bendras šių valdymo įmonių pradinis kapitalas buvo 45,9 mln. Lt (2006-ųjų pabaigoje – 21,7 mln. Lt). Lyginant su 2006 m. duomenimis, jis padidėjo 2 kartus. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje valdymo įmonės buvo sukaupusios 33,6 mln. Lt likvidžiojo nuosavo kapitalo (2006 m. pabaigoje – 22,7 mln. Lt). Vidutinis kapitalo pakankamumo rodiklis siekė 3,9 ir buvo 62,5 proc. didesnis nei 2006-aisiais (2006 m. pabaigoje – 2,4).

2.3.2. Pensijų fondai

Valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo (II pakopos) pensijų fondai. Valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondai – tai fondai, kuriuose kaupiama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo („Sodros“) pervesta pensijų fondo dalyviui skirta mokesčio dalis. II pakopoje gali dalyvauti visi senatvės pensijos amžiaus nesulaukę asmenys, mokantieji įmokas visai socialinio draudimo pensijai.

2007 m. pabaigoje Lietuvoje daugiau kaip 880 tūkst. asmenų buvo pasirašę valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies pensijų kaupimo sutartis – tai sudarė 56,4 proc. visų dirbančių ir II pakopos pensijų fonduose galinčių kaupti Lietuvos gyventojų. VPK prižiūrimų valdymo įmonių valdomus II pakopos pensijų fondus pasirinko daugiau kaip 80 proc. visų dalyvių. 2007 m. pabaigoje 7 valdymo įmonės ir 2 gyvybės draudimo bendrovės valdė 31 II pakopos pensijų fondą, jų portfelių vertė sudarė 1,69 mlrd. Lt. Valdymo įmonių valdomų II pakopos pensijų fondų turtas siekė 86 proc., draudimo bendrovių – 14 proc. viso pensijų kaupimo bendrovių valdomų II pakopos pensijų fondų turto.

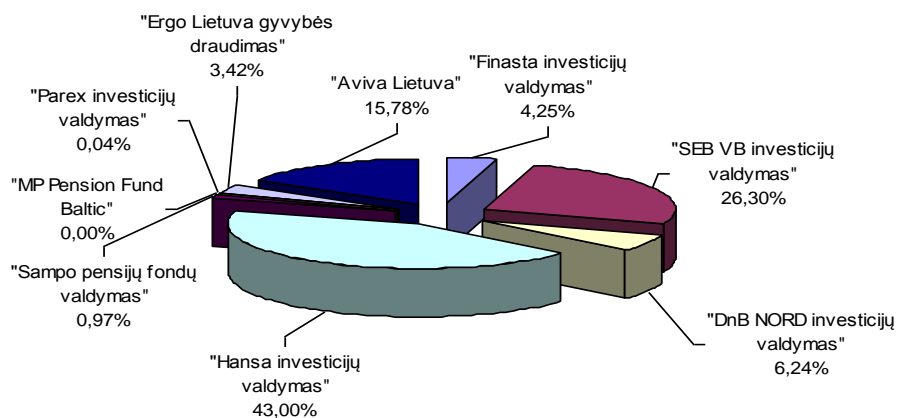
2007 m. pabaigoje pagal Lietuvoje veikiančių II pakopos pensijų fonduose sukauptų grynųjų aktyvų dydį didžiausia buvo *vidutinės akcijų dalies pensijų fondų grupė*, kur buvo sukaupta 52 proc. viso pensijų fondų turto (882,4 mln. Lt). *Mažos akcijų dalies pensijų fonduose* buvo sukaupta 29 proc. pensijų fondų turto (488,9 mln. Lt), *konservatyviuosiuose* – 14 proc. (235,9 mln. Lt), *akcijų pensijų fonduose* – tik 5 proc. (80,9 mln. Lt).

Nuo 2007 m. sausio 1 d. tie pensijų fondų dalyviai, kurie pensijų kaupimo sutartis pasirašė 2003 m., turėjo teisę keisti ne tik pensijų fondą, bet ir pensijų kaupimo bendrovę.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šia teise pasinaudojo 5,9 tūkst. gyventojų. Daugiausiai dalyvių, keitusių pensijų kaupimo bendrovę, pasirinko UAB „Finasta investicijų valdymas“ – daugiau nei 2 tūkst., UAB „SEB VB investicijų valdymas“ – 1,6 tūkst. ir UAB „Hansa investicijų valdymas“ – 1,1 tūkst. Per ataskaitinius metus daugiausiai dalyvių, nusprendusių rinktis kitą pensijų kaupimo bendrovę, pasitraukė iš UAB „Hansa investicijų valdymas“ – beveik 1,9 tūkst., UAGDPB „Aviva Lietuva“ – beveik 1,5 tūkst. ir UAB „SEB VB investicijų valdymas“ – 1,4 tūkst.

Šaltinis: pensijų kaupimo bendrovių duomenys.

5 pav. II pakopos pensijų kaupimo sutarčių pasiskirstymas tarp pensijų kaupimo bendrovių 2007 m. gruodžio 31 d.

Toliau aptariami tik VPK prižiūrimi valdymo įmonių valdomi pensijų fondai.

Konservatyvaus investavimo pensijų fondų turto vertė 2007-ųjų gruodžio 31 d. siekė 175,6 mln. Lt, palyginti su metų pradžia, šio tipo fondų turtas padidėjo 70,1 mln. Lt (65 proc.). Beveik 93 proc. (161,9 mln. Lt) šios rūšies pensijų fondų lėšų buvo investuotos į Vyriausybės vertybinius popierius (toliau – VVP). Tuo tarpu indėliuose laikomų pinigų dalis išaugo nuo 2 proc. iki 7 proc. ir siekė 11,4 mln. Lt.

Mažos akcijų dalies pensijų fondų portfeliuose daugiausia buvo investuojama į KIS vienetus ir VVP. Lyginant su 2007 m. pradžia, investicijų į VVP dalis sumažėjo nuo 41 proc. iki 27 proc. ir siekė 95,1 mln. Lt, o investicijos į KIS išaugo nuo 45 proc. iki 54 proc. ir siekė 188,4 mln. Lt.

Vidutinės akcijų dalies pensijų fondų investicijų portfelyje tiesiogiai į akcijas buvo investuota tik 2 proc. (14,0 mln. Lt) viso šios rūšies pensijų fondų turto (2006 m. pabaigoje – 9 proc.). Per 2007-uosius investicijų į KIS dalis išaugo nuo 45 proc. iki 60 proc. šios grupės pensijų fondų turto ir siekė 506,4 mln. Lt. Per 2007-uosius nuo 40 proc. iki 20 proc. sumažėjo investicijų į VVP dalis – jos siekė 171,1 mln. Lt. Tuo tarpu indėliuose laikomų lėšų dalis ataskaitiniu laikotarpiu padidėjo nuo 2,5 proc. iki 5,7 proc. ir siekė 47,8 mln. Lt;

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

taip pat nuo 9,2 proc. iki 10,5 proc. išaugo investicijų į įmonių skolos vertybinius popierius dalis ir siekė 88,2 mln. Lt.

Akcijų pensijų fondų portfeluose investicijų į akcijas dalis per 2007 m. sumažėjo nuo 39 proc. iki 32 proc. ir siekė 25,6 mln. Lt. Šią tendenciją lėmė 2007 m. antrąjį pusmetį užsitęsusi korekcija pasaulio akcijų rinkose. Tuo tarpu investicijų į KIS dalis padidėjo nuo 43 proc. iki 53 proc. ir jos siekė 42,8 mln. Lt, o indėliuose laikomų lėšų dalis išaugo nuo 2 proc. iki 6 proc. ir siekė 4,6 mln. Lt. Ataskaitiniais metais nuo 11 proc. iki 6 proc. sumažėjo turto, laikomo pinigais, dalis – ji buvo 5,0 mln. Lt.

2007 m. pasaulio finansinių priemonių rinkose vykę pokyčiai pakoregavo bendrą II pakopos pensijų fondų portfelio struktūrą. Lyginant jį su 2007 m. pradžia, nuo 39 proc. iki 51 proc. padidėjo į KIS investuoto pensijų fondų turto dalis – ji siekė 737,5 mln. Lt. Indėliuose laikomų lėšų dalis išaugo nuo 3 proc. iki 8 proc. ir siekė 110,0 mln. Lt. Tuo tarpu akcijų dalis bendrame pensijų fondų portfelyje sumažėjo nuo 7 proc. iki 3 proc., o investicijų į VVP dalis sumažėjo nuo 44 proc. iki 30 proc. ir siekė atitinkamai 43,2 mln. Lt bei 428,7 mln. Lt.

76,2 mln. Lt pensijų fondų turto buvo investuota į Baltijos šalių įmonių skolos vertybinius popierius ir tai sudarė 71 proc. visų pensijų fondų investicijų į šios rūšies investicines priemones. 66 proc. šiame regione investuotų pensijų fondų lėšų sudarė Lietuvos įmonių skolos vertybiniai popieriai. Per ataskaitinį laikotarpį, lyginant su metų pradžia, investicijos į Baltijos šalių skolos vertybinius popierius išaugo 8 proc.; 38 proc. šių investicijų sudarė AB Bankas „Snoras“ ir AB „DnB NORD bankas“ išleistos obligacijos.

2007 m. pabaigoje II pakopos pensijų fondai buvo tiesiogiai investavę 16 šalių akcijų rinkose. Didžioji dalis pensijų fondų investicijų į akcijas buvo nukreipta į Baltijos šalių bei Vidurio ir Rytų Europos regionus (atitinkamai 16,0 mln. Lt ir 19,9 mln. Lt).

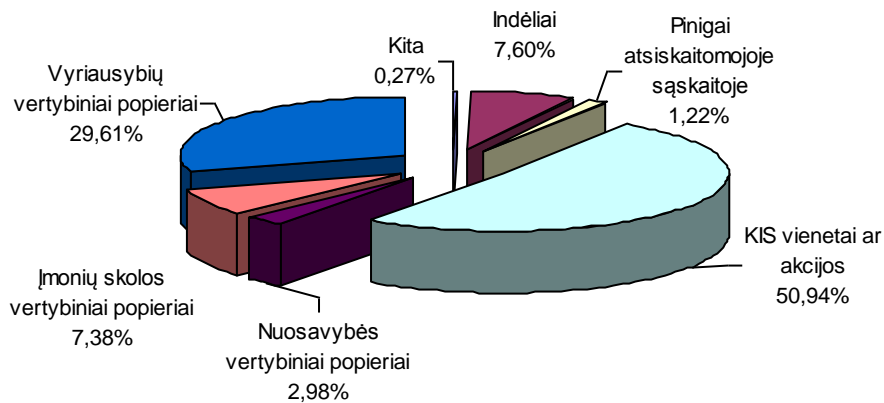
Nuo II pakopos pensijų fondų veiklos pradžios pensijų fondų vieneto vertės ryškiau susvyravo 3 kartus: 2006 m. gegužės mėn., 2007 m. kovą, 2007 m. liepos pabaigoje – rugpjūčio mėn. ir lapkritį. Tad paskutinioji korekcija, sukelta JAV būsto paskolų krizės, nėra išskirtinis reiškinys Lietuvos pensijų fondų rinkoje.

Palyginus pensijų fondų grupes tarpusavyje, paaiškėjo, kaip ir buvo galima tikėtis, kad akcijų rinkų sukrėtimai labiausiai paveikė daugiau į akcijas investuojančius pensijų fondus. Krizių atveju daugiausiai krenta akcijų pensijų fondų vieneto vertė (nuosmukis nuo –6,6 proc. iki –14 proc.), kiek mažiau krenta tų vidutinės akcijų dalies pensijų fondų vertė (iki –6,4 proc.), kurie į akcijas investuoja nuo 30 proc. iki 70 proc. fondo turto. Mažos akcijų dalies pensijų fondai, palyginus su akcijų pensijų fondais, nukentėjo nežymiai (kritimas iki –4 proc.). Pažymėtina, kad konservatyvaus investavimo pensijų fondai, kurie į akcijas neinvestuoja, net ir (visų) krizių metu sugeba pasiekti teigiamą investicijų grąžą.

2007 m. JAV būsto paskolų krizės sukelta fondų turto korekcija nėra pati didžiausia. 2006 m. gegužę ir birželį svartinė akcijų pensijų fondų vieneto vertė nukrito net 14 proc., o vidutinės akcijų dalies pensijų fondų – 6,4 proc., tuo tarpu 2007 m. liepą ir rugpjūtį nuosmukis buvo atitinkamai 8,3 proc. ir 5,8 proc.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: valdymo įmonių duomenys.

6 pav. II pakopos pensijų fondų (valdomų valdymo įmonių) turto pasiskirstymas pagal rūšis 2007 m. gruodžio 31 d.

Papildomo savanoriško pensijų kaupimo pensijų fondai. Papildomas savanoriškas pensijų kaupimas (III pakopa) – tai papildomas ilgalaikis kaupimas pensijai. Šiuose pensijų fonduose kaupiamos paties pensijų fondo dalyvio savarankiškai (arba jo darbdavio) pervestos lėšos.

2007 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 9 valdymo įmonių valdomi III pakopos pensijų fondai. Per ataskaitinį laikotarpį bendras šių pensijų fondų turtas išaugo beveik 41 proc. ir 2007 m. gruodžio 31 d. sudarė 104,0 mln. Lt (2006 m. pabaigoje III pakopos pensijų fondų turtas siekė 74,0 mln. Lt).

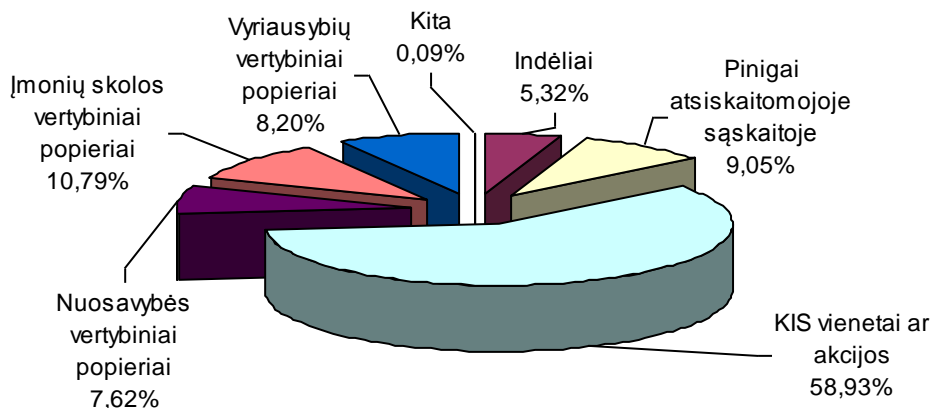
III pakopos pensijų fondų dalyvių skaičius per ataskaitinius metus padidėjo daugiau kaip 7 proc. – metų pabaigoje valdymo įmonių valdomuose III pakopos pensijų fonduose dalyvavo beveik 21,6 tūkst. asmenų (1,4 proc. dirbančių Lietuvos gyventojų).

Per ataskaitinį laikotarpį bendrame III pakopos pensijų fondų investicijų portfelyje nuolat didėjo investicijų į KIS dalis – 2006 m. pabaigoje ji siekė 50 proc., o 2007 m. pabaigoje padidėjo iki 59 proc. Skolos vertybinių popierių dalis mažėjo ir 2007 m. gruodžio 31 d. sudarė 19 proc. III pakopos pensijų fondų investicijų (2006 m. pabaigoje jos siekė 23 proc.).

99 proc. III pakopos pensijų fondų investicijų sudarė investicijos į ES valstybių vertybinius popierius. Investicijos į Lietuvos vertybinius popierius sudarė 41 proc. šių pensijų fondų turto.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: valdymo įmonių duomenys.

7 pav. III pakopos pensijų fondų turto pasiskirstymas pagal jų rūšis 2007 m. gruodžio 31 d.

2.3.3. Kolektyvinio investavimo subjektai

2007 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 34 Lietuvoje įsteigti KIS: 16 akcijų, 5 skolos vertybinių popierių, 6 fondų fondai (investuojantys į kitus KIS), 5 mišrios investavimo strategijos ir 2 pinigų rinkos. Iš jų – 33 investiciniai fondai ir viena investicinė kintamojo kapitalo bendrovė.

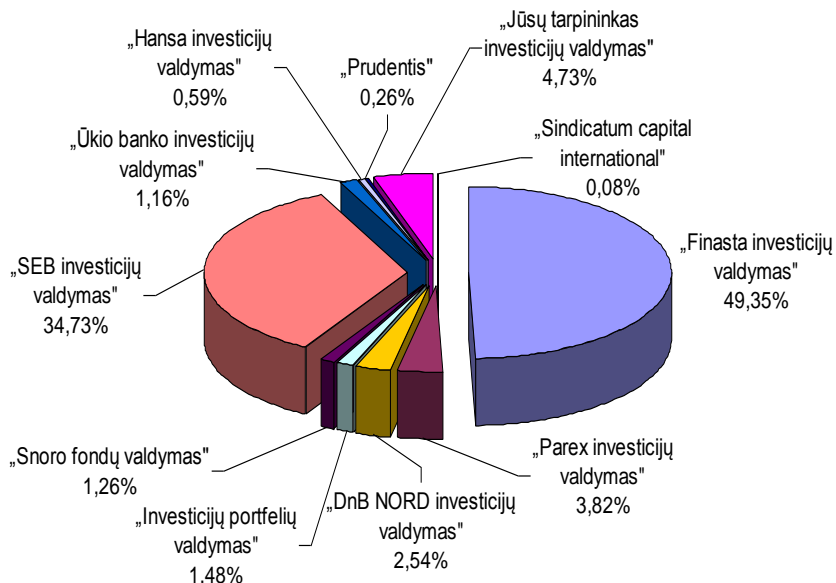
2007 m. buvo įsteigti 6 nauji KIS.

Asmenų, investuojančių į Lietuvos KIS investicinius vienetus, skaičius nuolat auga. Per 2007 m. jis padidėjo beveik 2 kartus ir gruodžio 31 d. tokių asmenų buvo 36,9 tūkst. Tokį KIS dalyvių skaičiaus augimą lėmė investavimo paslaugų populiarėjimas. Taip pat tai galėjo lemti ir investicijų diversifikavimas, kai tie patys asmenys įsigyja įvairių KIS videnų ir taip padidina kiekvieno KIS dalyvių skaičių.

KIS dalyvių pasiskirstymas pagal valdymo įmones 2007 m. gruodžio 31 d. pateiktas 8 pav.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: valdymo įmonių duomenys.

8 pav. KIS dalyvių pasiskirstymas pagal valdymo įmones 2007 m. gruodžio 31 d.

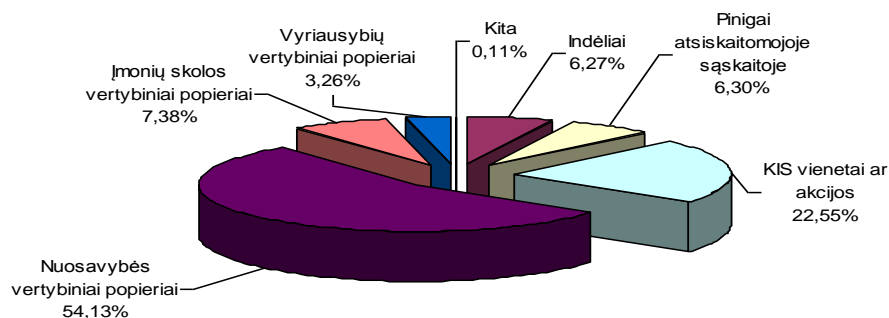
Bendra Lietuvos KIS grynųjų aktyvų vertė per metus išaugo kiek daugiau kaip 1,5 karto ir ataskaitinių metų pabaigoje siekė 1,26 mlrd. Lt. Tačiau grynųjų aktyvų vertė – daugiausiai dėl neigiamos investicijų grąžos – per paskutinį metų ketvirtį sumažėjo 0,5 proc.

Beveik 900 mln. Lt, arba 72 proc. Lietuvoje įsteigtų KIS investicijų, sudarė investicijos į ES valstybių vertybinius popierius. Iš jų į Lietuvos vertybinius popierius buvo investuota 327,4 mln. Lt – kiek daugiau nei ketvirtadalis (26 proc.) viso turto.

Daugiau nei pusė investicijų ne į ES šalių vertybinius popierius teko Rusijai. Į šios šalies vertybinius popierius 2007 m. pabaigoje buvo investuota 16 proc. viso Lietuvos KIS turto.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: valdymo įmonių duomenys.

9 pav. Kolektyvinio investavimo subjektų turto pasiskirstymas pagal jų rūšis 2007 m. gruodžio 31 d.

Daugiau nei pusę Lietuvoje įsteigtų KIS investicijų sudarė investicijos į nuosavybės vertybinius popierius (akcijas). Tokią didelę nuosavybės vertybinių popierių dalį bendrame KIS portfelyje lemia tai, kad pagal investavimo strategiją 16 iš 34 Lietuvoje įsteigtų KIS yra į akcijas investuojantys subjektai.

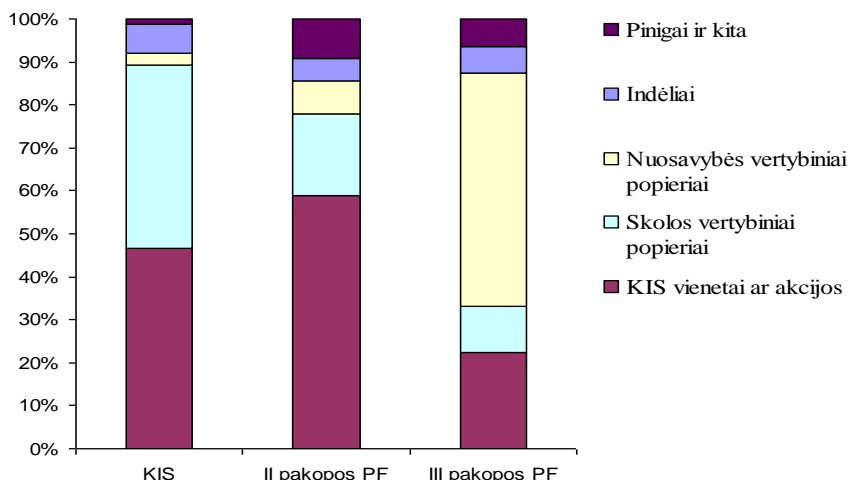
2.3.4. Kolektyvinio investavimo subjektų ir pensijų fondų investicijų pasiskirstymas

Lyginant KIS bei II ir III pakopos pensijų fondų investicijų pasiskirstymą pagal rūšis, pastebimas ryškus skirtumas tarp šių subjektų investicijų į nuosavybės ir skolos vertybinius popierius. 2007 m. pabaigoje KIS investicijos į akcijas sudarė 54 proc. visų investicijų, o pensijų fondų investicijos į akcijas tesudarė 3 proc. (tačiau pensijų fondai dažniau renkasi netiesioginį investavimą į akcijas pirkdami KIS, kurie investuoja į akcijas, investicinius vienetus). Į skolos vertybinius popierius buvo investuota daugiau kaip 40 proc. II pakopos pensijų fondų ir 18 proc. III pakopos pensijų fondų turto.

Galima teigti, kad KIS valdytojai rinkosi pelningesnes, tačiau rizikingesnes investicijas į akcijas, o pensijų fondų turtas buvo investuojamas atsargiau. Jie prioritetą teikė mažiau rizikingoms ir atitinkamai mažesnes, tačiau stabilesnes pajamas duodančioms investicinėms priemonėms. Išskirtinai didelės II pakopos pensijų fondų investicijas į skolos vertybinius popierius ir toliau lėmė teisės aktų reikalavimas, kad kiekviena II pakopos pensijų fondus valdanti pensijų kaupimo bendrovė privalo įsteigti bent vieną konservatyviojo investavimo (tik į skolos vertybinius popierius investuojantį) pensijų fondą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: VPK.

10 pav. Kolektyvinio investavimo subjektų ir II bei III pakopos pensijų fondų turto pasiskirstymas pagal jų rūšis 2007 m. gruodžio 31 d.

2.3.5. Užsienio investiciniai fondai Lietuvoje

2007 m. buvo pritarta 14 užsienio KIS investicinių vienetų platinimo taisyklėms, t. y. šie subjektai įgijo teisę Lietuvoje viešai platinti savo išleistus investicinius vienetus ar akcijas.

Ataskaitinių metų pabaigoje teisę viešai platinti savo investicinius vienetus Lietuvoje turėjo 58 užsienio KIS (iš jų 9 subjektai Lietuvoje platino 164 subfondų vienetus).

2007 m. užsienio KIS vienetų Lietuvoje buvo išplatinta beveik už 921,3 mln. Lt, o išpirktų investicinių vienetų vertė siekė daugiau kaip 631,9 mln. Lt. Bendra Lietuvoje viešai išplatintų užsienio KIS grynųjų aktyvų vertė ataskaitinių metų pabaigoje siekė 1,21 mlrd. Lt, t. y. buvo beveik 2 kartus didesnė nei 2006 m. pabaigoje.

Užsienio KIS investicinius vienetus Lietuvoje viešai platino 3 komerciniai bankai, 2 valdymo įmonės ir 1 finansų maklerio įmonė. Per ataskaitinį laikotarpį didžiąją dalį užsienio KIS investicinių vienetų – 47 proc. – Lietuvos investuotojams išplatino UAB „SEB VB investicijų valdymas“, AB bankas Hansabankas išplatino 29 proc., FMĮ „Evli Securities“ – 13 proc. Lietuvoje išplatintų investicinių vienetų.

2.3.6. Finansinių priemonių portfelių valdymas

Viena iš valdymo įmonių teikiamų paslaugų yra kitų asmenų finansinių priemonių portfelių valdymas. 2007 m. pabaigoje iš 13 valdymo įmonių šią paslaugą teikė 6 valdymo įmonės. Šių įmonių valdomų finansinių priemonių portfelių skaičius siekė 215, o vertė – 1,3 mlrd. Lt. Per 2007 m. valdymo įmonių valdomų finansinių priemonių portfelių skaičius sumažėjo 105, o vertė padidėjo 416,4 mln. Lt. Vidutinė vertybinių popierių portfelio vertė siekė 5,8 mln. Lt.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2.4. Finansų maklerio įmonės, komerciniai bankai ir jų teikiamos investicinės paslaugos

2.4.1. Finansų maklerio įmonės ir pagrindiniai jų finansiniai rodikliai

Finansų maklerio įmonės ir komerciniai bankai. 2007 m. gruodžio 31 d. Finansinių priemonių rinkoje investicines paslaugas teikė 9 komerciniai bankai ir 13 finansų maklerio įmonių (toliau – FMI), iš jų 3 – A kategorijos, 9 – B kategorijos, 1 – C kategorijos bei 1 Norvegijos finansų priežiūros institucijos licencijuotos finansų maklerio įmonės filialas.

Finansų maklerio įmonių savininkai. Didžiąją finansų maklerio įmonių savininkų dalį sudaro Lietuvos Respublikos fiziniai ir juridiniai asmenys, kuriems priklauso kontroliniai 10 finansų maklerio įmonių akcijų paketai. Vieną finansų maklerio įmonę kontroliuoja Šiaurės Europos finansų grupei priklausantis bankas.

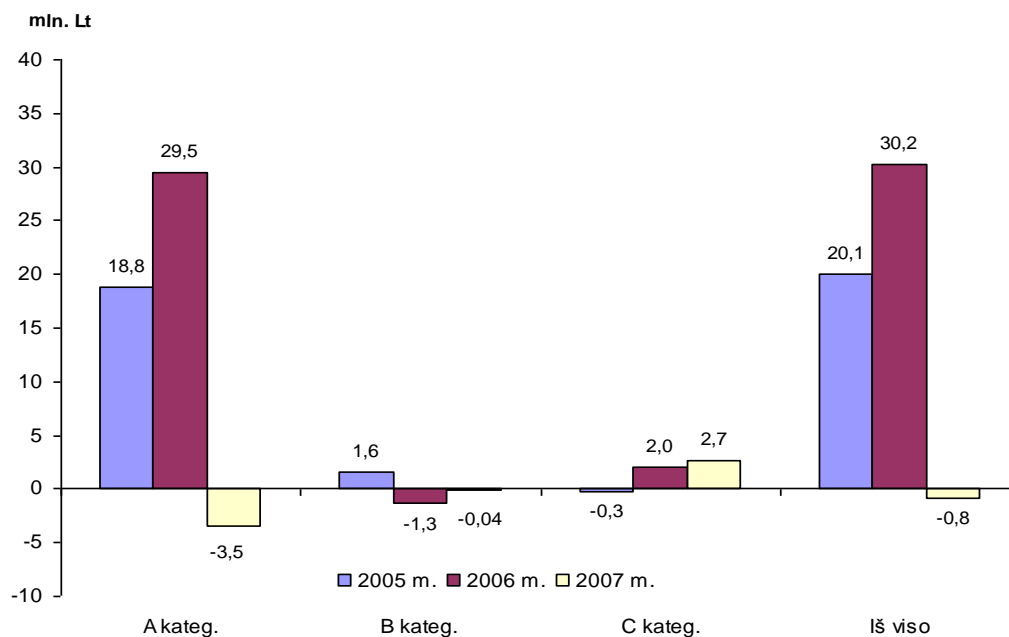
Dviejų finansų maklerio įmonių akcijų paketus yra tiesiogiai įsigiję užsienio valstybių juridiniai asmenys: vienos įmonės vienintelis savininkas yra investuotojas iš Estijos, kitą įmonę kontroliuoja nemažą investavimo į vertybinius popierius patirtį turintis Norvegijos įmonių koncernas.

2007 m. finansų maklerio įmonių akcijų paketų savininkai nesikeitė.

Pagrindiniai finansų maklerio įmonių finansiniai rodikliai. Didėjanti infliacija, prognozuojamas lėtesnis Lietuvos ūkio augimas ir JAV nekilnojamojo turto krizė turėjo įtakos finansų maklerio įmonių rezultatams. Nors 2007-uosius 9 finansų maklerio įmonės baigė pelningai, tačiau bendras finansų maklerio įmonių veiklos rezultatas – 0,8 mln. Lt neaudituito nuostolio (2006 m. šių įmonių veiklos rezultatas – 30,2 mln. Lt audituito pelno). Didžiausią poveikį bendram rezultatui padarė A kategorijos licencijas turinčios įmonės, kurios dėl akcijų rinkų nuosmukio perkainojo iš nuosavų lėšų įsigytus vertybinius popierius. Per 2007 m. šios įmonės patyrė 3,5 mln. Lt nuostolio (2006 m. jos uždirbo 29,5 mln. Lt audituito pelno). B kategorijos licencijas turinčios įmonės 2007 m. patyrė 0,04 mln. Lt nuostolio (2006 m. jos patyrė 1,3 mln. Lt audituito nuostolio), tuo tarpu C kategorijos licenciją turinti įmonė uždirbo 2,7 mln. Lt neaudituito pelno (2006 m. ji uždirbo 2,0 mln. Lt audituito pelno).

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

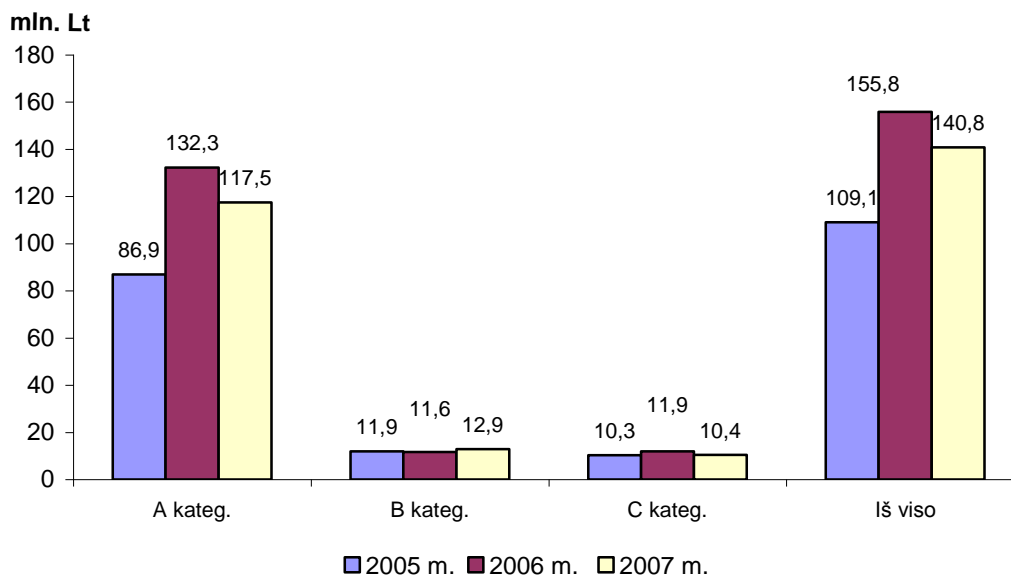
Šaltinis: FMI finansinės ataskaitos.

11 pav. Finansų maklerio įmonių ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai) 2005–2007 m.

2007 m. pabaigoje finansų maklerio įmonės valdė 140,8 mln. Lt vertės turto, t. y. 9,6 proc. mažiau, palyginti su 2006 m. Didžiausią įtaką turto vertės pasikeitimui turėjo įmonių turimų vertybinių popierių vertės sumažėjimas. Nagrinėjant duomenis pagal atskiras finansų maklerio įmonių kategorijas turto vertės pokyčiams taip pat turėjo įtakos 1 B kategorijos licenciją turinčios įmonės licencijos pakeitimas į A kategorijos licenciją. A ir C kategorijos licencijas turinčių finansų maklerio įmonių valdomas turtas sumažėjo atitinkamai 11,2 proc. ir 12,6 proc., o B kategorijas licencijas turinčių finansų maklerio įmonių valdomas turtas padidėjo 11,2 proc.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: FMĮ finansinės ataskaitos.

12 pav. Skirtingų kategorijų FMĮ turtas 2005–2007 m.

Finansų maklerio įmonių pradinis kapitalas ir kapitalo pakankamumo rodiklis.

Finansų maklerio įmonės privalo turėti atitinkamą pradinį kapitalą ir atitikti kapitalo pakankamumo reikalavimus. Reikalaujamas minimalus pradinio kapitalo dydis priklauso nuo įmonės teikiamų paslaugų pobūdžio ir vykdomos investicinės bei prekybinės veiklos. Pagal šiuo metu galiojančią tvarką, nustatytą atsižvelgiant į ES direktyvų nuostatas, A kategorijos finansų maklerio įmonės privalo turėti ne mažiau kaip 730 tūkst. eurų (2,5 mln. Lt) pradinio kapitalo, B ir C kategorijos įmonės – atitinkamai 125 tūkst. eurų (0,4 mln. Lt) ir 50 tūkst. eurų (0,2 mln. Lt).

2007 m. gruodžio 31 d. duomenimis, bendras visų finansų maklerio įmonių pradinis kapitalas buvo 75,7 mln. Lt (2006-ųjų pabaigoje – 52,2 mln. Lt): lyginant su 2006 m. duomenimis, jis padidėjo 45,0 proc. Didžiausią įtaką tokiam pokyčiui turėjo viena A kategorijos licenciją turinti finansų maklerio įmonė, kurios 2007-ųjų pradinis kapitalas dėl šios įmonės 2006 m. uždirbto pelno išaugo daugiau kaip du kartus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

4 lentelė. FMĮ pradinis kapitalas 2005–2007 m.

FMĮ kategorija	2005 m.		2006 m.		2007 m.		Pradinio kapitalo pokytis per 2007 m. (proc.)
	įmonių skaičius	pradinis kapitalas (mln. Lt)	įmonių skaičius	pradinis kapitalas (mln. Lt)	įmonių skaičius	pradinis kapitalas (mln. Lt)	
A kateg.	2	20,1	2	34,2	3	63,3	85,1
B kateg.	9	8,5	9	9,0	9	9,1	1,1
C kateg.	2	10,3	1	9,0	1	3,3	-63,3
Iš viso	13	38,9	12	52,2	13	75,7	45,0

Šaltinis: FMĮ kapitalo pakankamumo ataskaitos.

Kapitalo pakankamumo reikalavimų vykdymas skirtas tam kad, įvertinus su finansų maklerio įmonės veikla susijusias rizikas, įmonė turėtų užtektinai lėšų savo įsipareigojimams vykdyti. Pagal šiuo metu galiojančią tvarką finansų maklerio įmonių kapitalo pakankamumo rodiklis turi būti ne mažiau kaip 1.

2007 m. pabaigoje finansų maklerio įmonių vidutinis kapitalo pakankamumo rodiklis, palyginus su 2006-aisiais, sumažėjo 45,8 proc. – nuo 2,5 iki 1,3. Didžiausią įtaką tam turėjo vienos A kategorijos licenciją turinčios įmonės likvidaus nuosavo kapitalo pokytis dėl turimų vertybinių popierių vertės sumažėjimo. Taip pat įtakos turėjo C kategorijos licenciją turinti įmonė, kuri sumažino savo įstatinį kapitalą.

5 lentelė. Skirtingų kategorijų FMĮ vidutiniai kapitalo pakankamumo rodikliai ir jų pokyčiai

FMĮ kategorija	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	Pokytis per 2007 m. (proc.)
A kateg.	1,88	2,06	4,53	3,42	2,40	1,28	-46,7
B kateg.	1,54	1,37	1,27	1,37	1,41	1,43	1,4
C kateg.	5,72	8,25	9,81	18,67	23,94	6,84	-71,4
Vidutinis	2,08	2,20	3,35	3,38	2,49	1,35	-45,8

Šaltinis: FMĮ kapitalo pakankamumo ataskaitos.

2.4.2. Investicinių paslaugų teikimas

2007-ieji ypač svarbūs todėl, kad įvyko esminiai teisinio reglamentavimo investicinių paslaugų teikimo srityje pokyčiai, nulemti 2007 m. sausio 18 d. priimto Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo, kuris savo ruožtu įgyvendino 2004 m.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų (angl. *MiFID*). Direktyva pilna apimtimi įsigaliojo nuo 2007 m. lapkričio 1 d. ir ja, be kita ko, siekiama vieningo investicinių paslaugų teikimo standarto visoje ES, aukštesnės investuotojų interesų apsaugos, didesnio investicinių paslaugų ir finansinių priemonių rinkos skaidrumo bei didesnės konkurencijos.

Lietuvoje tarpininkavimo finansinių priemonių rinkoje veikla verčiasi finansų maklerio įmonės bei komerciniai bankai, teikiantys investicines paslaugas (toliau – komerciniai bankai). 2007-aisiais, kaip ir ankstesniais metais, buvo būdingas teikiamų paslaugų pasiskirstymas tarp komercinių bankų ir finansų maklerio įmonių. Komerciniai bankai užima lyderio pozicijas tarpininkaudami savo klientams Lietuvos ir užsienio finansinių priemonių rinkoje, taip pat jie aktyviai vykdo prekybą savo sąskaita. Tuo tarpu finansų maklerio įmonių pagrindinė veikla – tarpininkavimas finansinių priemonių rinkoje, konsultavimas, emitentų apskaitos tvarkymas, finansinių priemonių portfelio valdymas.

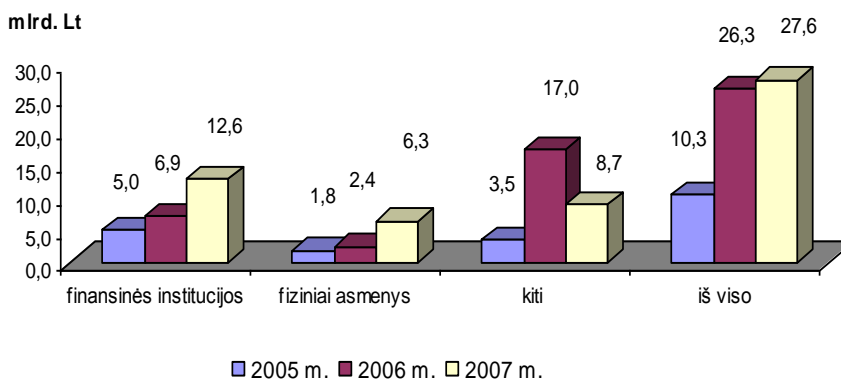
Finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų klientų vertybinių popierių prekyba. Pasaulio finansų rinkų nuosmukis, prasidėjęs 2007 m. antrą pusmetį, neturėjo didelės įtakos ataskaitinių metų klientų vertybinių popierių apyvartai, kuri siekė 27,6 mlrd. Lt ir buvo 1,3 mlrd. Lt, t. y. 4,9 proc., didesnė nei 2006 m. Itin aktyviai klientai prekiaavo ketvirtą ketvirtį, kai buvo patys didžiausi pasaulio finansų rinkų svyravimai. Nors ir buvo būgštaujama dėl numatomos JAV ekonomikos recesijos, tačiau rekordiškai kritusios vertybinių popierių kainos suviliojo nemažai finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų klientų, todėl ketvirtą ketvirtį, palyginus su visais kitais ataskaitinių metų ketvirčiais, klientų vertybinių popierių apyvarta buvo didžiausia.

Pažymėtina, kad 2007 m. finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų klientai aktyviai prekiaavo užsienio finansinių priemonių rinkoje. Paskutinius keletą metų klientų vertybinių popierių apyvarta užsienio finansinių priemonių rinkoje sudarydavo ketvirtadalį klientų vertybinių popierių apyvartos, tuo tarpu 2007 m. ji pasiekė beveik pusę šios rinkos apyvartos ir sudarė 12,1 mlrd. Lt.

Tuo tarpu Lietuvos finansinių priemonių rinkoje dėl vis labiau plintančių pesimistinių Lietuvos ūkio plėtros prognozių finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų klientai buvo ne tokie aktyvūs. Palyginus su 2006 m., ataskaitiniais metais finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų vertybinių popierių apyvarta sumažėjo 26,2 proc. – nuo 21,0 mlrd. Lt iki 15,5 mlrd. Lt.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: FMĮ ir komercinių bankų veiklos ketvirtinės ataskaitos.

13 pav. Finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų klientų vertybinių popierių apyvarta (Lietuvoje ir užsienyje) 2005–2007 m.

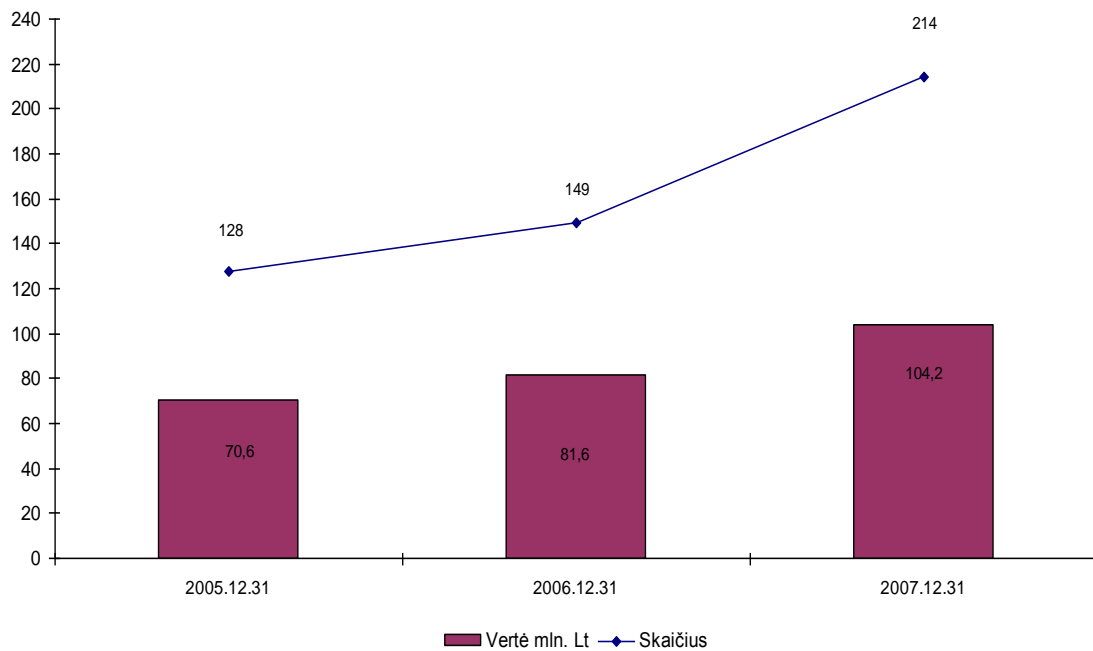
Finansinių priemonių portfelio valdymas. Viena iš finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų teikiamų taupymo ir investavimo paslaugų – finansinių priemonių portfelių valdymas. Ši paslauga kasmet tampa vis populiarsnė: finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų valdomų klientų finansinių priemonių portfelių skaičius ir vertė 2007 m. pabaigoje buvo didžiausi nuo 2005 m. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje finansų maklerio įmonės ir komerciniai bankai valdė 214 klientų finansinių priemonių portfelių, kurių bendra vertė siekė 104,2 mln. Lt. Per 2007 m. finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų valdomų finansinių priemonių portfelių skaičius padidėjo 65, o vertė – 22,6 mln. Lt.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje iš 13 finansų maklerio įmonių finansinių priemonių portfelio valdymo paslaugą teikė 6 įmonės. Jos valdė 94 finansinių priemonių portfelius, kurių bendra vertė buvo 78,0 mln. Lt. Per ataskaitinius metus finansų maklerio įmonių valdomų klientų finansinių priemonių portfelių padaugėjo 23, o jų vertė padidėjo 29,8 mln. Lt. Kai pradėjo steigti investiciniai bei III pakopos pensijų fondai ir buvo padidintas minimalus finansų maklerio įmonių valdomų lėšų dydis, finansų maklerio įmonių finansinių priemonių portfelio valdymo paslauga išliko populiari tik tarp didesnes pajamas turinčių asmenų. Vidutinė finansų maklerio įmonių valdomo finansinių priemonių portfelio vertė 2007 m. pabaigoje siekė 0,8 mln. Lt.

Iš 9 investicines paslaugas teikiančių komercinių bankų ataskaitiniu laikotarpiu pabaigoje finansinių priemonių portfelio valdymo paslaugą teikė 2. Šie komerciniai bankai valdė 120 klientų finansinių priemonių portfelių, o jų vertė siekė 26,2 mln. Lt. Per ataskaitinius metus komercinių bankų valdomų klientų finansinių priemonių portfelių skaičius padidėjo 42, o vertė sumažėjo 7,2 mln. Lt. Vidutinė vieno komercinio banko valdomo klientų finansinio priemonių portfelio vertė siekė 0,2 mln. Lt.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: FMĮ ir komercinių bankų veiklos ketvirtinės ataskaitos.

14 pav. Finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų valdomų klientų finansinių priemonių portfelių skaičius ir vertė 2005–2007 m.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

III dalis. Licencijavimas, reguliavimas ir priežiūra

3.1. Licencijavimas ir priežiūra

3.1.1. Licencijavimas ir dokumentų tvirtinimas

Finansų maklerio įmonės ir komerciniai bankai. Ataskaitiniais metais buvo išduota viena finansų maklerio įmonės B kategorijos licencija. Viena B kategorijos finansų maklerio įmonė perėjo į aukštesnę – A kategoriją.

6 lentelė. Tarpininkų skaičiaus kitimas 2002–2007 m.

Tarpininko kategorija	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
A kateg.	3	2	2	2	2	3
B kateg.	15	14	12	9	9	9
C kateg.	3	2	2	2	1	1
EEE įmonės filialas	-	-	-	1	1	1
Komerciniai bankai	9	9	9	9	9	9
Iš viso	30	27	25	23	22	23

Šaltinis: VPK.

2007 m. VPK iš ES valstybių narių finansų priežiūros institucijų gavo daugiau kaip 300 pranešimų apie jų licencijuotas finansų maklerio įmones, ketinančias teikti investicines paslaugas Lietuvos Respublikoje nusteigiant filialų. Daugiausiai pranešimų gauta iš Didžiosios Britanijos finansų priežiūros institucijos (angl. *Financial Services Authority*). VPK gauna ir Lietuvos banko pranešimų apie kitose ES valstybėse narėse licencijuotų komercinių bankų ketinimą teikti investicines paslaugas Lietuvos Respublikoje. Iki 2007 m. gruodžio 31 d. VPK gavo 20 tokio pobūdžio Lietuvos banko pranešimų.

Finansų maklerių licencijavimas. 2007 m. gruodžio 31 d. VPK išduotas finansų maklerio licencijas turėjo 349 asmenys: 175 iš jų turėjo finansų maklerio generalinę¹, 140 – finansų maklerio konsultanto ir 34 – finansų maklerio prekybininko licencijas.

2007 m. finansų maklerių gretas papildė daugiau kaip 70 licencijuotų asmenų (2006 m. gruodžio 31 d. jų buvo 270). Per pastaruosius dvejus metus ypač padaugėjo norinčiųjų laikyti kvalifikacinius finansų maklerio egzaminus. Kaip matyti iš 7 lentelės, 2007 m., palyginus su ankstesniais metais, finansų maklerių skaičius nuosekliai auga. Ypač padaugėjo turinčiųjų generalinę ir konsultanto licencijas. 2007 m. 10 finansų maklerių panaikintas licencijų galiojimas, iš jų 6 dėl veiklos nevykdymo. Turinčiųjų prekybininko licencijas skaičius per paskutinius trejus metus padidėjo nežymiai.

¹ Generalinė finansų maklerio licencija išduodama išlaikius finansų maklerio prekybininko ir finansų maklerio konsultanto egzaminus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

7 lentelė. Asmenų, turinčių finansų maklerio licencijas, skaičiaus kitimas 2002 – 2007 m.

Licencijos rūšis	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Generalinė	127	121	123	134	150	175
Konsultanto	21	28	39	58	90	140
Prekybininko	23	23	30	30	30	34
Iš viso	171	172	191	222	270	349

Šaltinis: VPK.

2007 m. kiekvieną ketvirtį buvo organizuojami finansų maklerio konsultanto ir finansų maklerio prekybininko egzaminai. Poreikis organizuoti egzaminus nuolat auga. Per 2007 m. finansų maklerio egzaminus laikė daugiau kaip 270, tuo tarpu 2006 m. finansų maklerio prekybininko bei konsultanto egzaminus laikusiųjų buvo 150; o 2005 m. – tik 75.

Valdymo įmonių licencijavimas. 2007 m. gruodžio 31 d. VPK išduotas licencijas turėjo 13 valdymo įmonių. 2007 m. VPK išdavė UAB „MP Pension Funds Baltic“ valdymo įmonės, veikiančios pagal Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymą, veiklos licenciją, suteikiančią teisę valdyti papildomo savanoriško kaupimo bei valstybinio socialinio draudimo įmokos dalies kaupimo pensijų fondus, investicinius fondus bei investicines kintamojo kapitalo bendroves, taip pat kitų asmenų investicinių priemonių (investicijų) portfelius, konsultuoti investavimo į investicines priemones klausimais bei saugoti ir tvarkyti investicinių fondų investicinius vienetus ar investicinių kintamojo kapitalo bendrovių akcijas.

Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimai. VPK, prieš išduodama licencijas ir vėliau, prižiūradama jau veikiančias įmones, reikalauja, kad finansų maklerio įmonės ir valdymo įmonės turėtų reikiamą pradinį kapitalą ir atitiktų kapitalo pakankamumo reikalavimus. Jeigu jos neatitinka kapitalo pakankamumo reikalavimų, VPK gali sustabdyti licencijos galiojimą ir (ar) nustatyti laikotarpį, per kurį įmonė privalo ištaisyti padėtį. 2007 m. VPK prižiūrėjo, kaip finansų maklerio įmonės ir valdymo įmonės atitinka kapitalo pakankamumo reikalavimus – nagrinėjo įmonių dokumentus, rengė patikrinimus. 2007 m. gruodžio 31 d. visos finansų maklerio įmonės ir valdymo įmonės atitiko privalomus kapitalo pakankamumo reikalavimus.

Reguliuojamos rinkos priežiūra. VPK reguliuojamoje rinkoje ir už jos ribų atlieka prekybos finansinėmis priemonėmis priežiūrą. Atlikdama savo funkcijas ir siekdama užtikrinti rinkos skaidrumą, VPK vykdo su piktnaudžiavimu rinka susijusius tyrimus, nustato manipuliavimo rinka ir naudojimosi viešai neatskleista informacija atvejus, prižiūri, kaip vadovai prekiauja savo bendrovių vertybiniais popieriais. Atliekant tyrimus, vykdomi komercinių bankų, finansų maklerio įmonių, kitų rinkos dalyvių tiksliniai patikrinimai, asmenų apklausa, surašomi tikslinio patikrinimo ir pažeidimo protokolai.

Svarbu pažymėti, kad 2007 m. VPK buvo gavusi trijų pareiškėjų prašymus išduoti leidimą netiesiogiai įsigyti VVPB akcijų paketą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

finansinių priemonių rinkų įstatymo 51 straipsniu, 2007 m. rugsėjo 27 d. VPK sutikimą netiesiogiai įsigyti VVPB akcijų paketą davė *Nasdaq Stock Market, Inc.*, o 2007 m. gruodžio 13 d. – *Borse Dubai Ltd.* Sutikimas *Borse Dubai Ltd.* netiesiogiai įsigyti AB „Vilniaus vertybinių popierių birža“ duotas pritariant abiems *Borse Dubai Ltd.* pasiūlytiems tapimo netiesiogine VVPB akcininke būdams. *Borse Dubai Ltd.* gali tapti tiesiogine Švedijoje įregistruotos OMX AB akcininke arba įsigytas OMX AB akcijas gali perleisti *Nasdaq Stock Market, Inc.* pagal sąlygas, nustatytas išankstiniame susitarime tarp *Borse Dubai Ltd.* ir *Nasdaq Stock Market, Inc.* VPK 2007 m. spalio 4 d. taip pat buvo gavusi ir *Qatar Holding LLC.* prašymą duoti sutikimą netiesiogiai įsigyti VVPB akcijų paketą, tačiau ši bendrovė vėliau savo prašymą atsiėmė.

Kolektyvinio investavimo subjektų ir pensijų fondų taisyklių ir prospektų tvirtinimas. Investiciniai ir pensijų fondai gali pradėti veiklą tik po to, kai jų sudarymo taisyklėms bei investicinių fondų prospektams pritaria VPK. Būtina gauti išankstinį pritarimą ir minėtų fondų taisyklių ar prospektų pakeitimams. Per ataskaitinį laikotarpį buvo patvirtintos 3 II pakopos, 3 III pakopos naujų pensijų fondų ir 6 naujų investicinių fondų taisyklės. Pritarta 19-os jau veikiančių II pakopos, 6-ių III pakopos pensijų fondų taisyklių ir 30-ies investicinių fondų taisyklių bei prospektų pakeitimams.

Pensijų fondų reklamos tvirtinimas. VPK vykdo išankstinę pensijų fondų reklaminės medžiagos kontrolę. Valdymo įmonės, prieš pradėdamos platinti tokią reklaminę medžiagą, jos formą ir turinį privalo suderinti su VPK. 2007 m. valdymo įmonėms buvo leista platinti 111 tokių reklaminių objektų – reklamjuosčių, laiškų, internetiniams tinklalapiams skirtų objektų, lankstinukų ir kt.

Užsienio investicinių vienetų ar akcijų platinimo taisyklių tvirtinimas. VPK turi užtikrinti, kad Lietuvoje viešai platinamų užsienio valdymo įmonių ar investicinių kintamojo kapitalo bendrovių investicinių vienetų ar akcijų platinimo tvarkos neprieštarautų Lietuvos Respublikos teisės aktams ar kitiems reikalavimams. Per ataskaitinį laikotarpį VPK pritarė 14 užsienio KIS investicinių vienetų platinimo taisyklėms.

Prospektų tvirtinimas. Vertybinių popierių įstatymas nustato reikalavimus viešam vertybinių popierių siūlymui. Vienas iš jų – vertybinių popierių emisijos prospekto, t.y. dokumento, kuriame atskleidžiama informacija apie emitentą ir jo išleidžiamus ar siūlomus vertybinius popierius, parengimas, tvirtinimas VPK bei paskelbimas. Vykdydama šiuos reikalavimus, VPK 2007 m. patvirtino 3 obligacijų emisijų bazinius prospektus ir dar 9 emitentų obligacijų prospektus bei jų sudedamąsias dalis (4 prospektus, 4 prospektų priedus, 6 santraukos raštus, 6 vertybinių popierių raštus bei 2 registravimo dokumentus). Viešam akcijų siūlymui buvo patvirtinti 5 akcijų emisijų prospektai bei 3 prospektų sudedamosios dalys.

Oficialių siūlymų cirkuliary tvirtinimas. Viena iš VPK veiklos sričių – oficialių siūlymų cirkuliary tvirtinimui teikiamų dokumentų nagrinėjimas bei siūlymų dėl jų tvirtinimo teikimas. 2007 m. VPK iš viso patvirtino 11 oficialių siūlymų cirkuliary (2006 m. – 55). Iš jų – 4 savanoriškus ir 7 privalomus. Per ataskaitinius metus baigta įgyvendinti 13 oficialių siūlymų, iš jų 5 savanoriški: vienas dėl akcinių bendrovių

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

pertvarkymo į UAB ir 4 dėl savų akcijų įsigijimo. Nors 10 iš baigtų įgyvendinti oficialių siūlymų pateikė Lietuvos rezidentai, tačiau daugiau lėšų akcininkams išmokėjo akcininkai užsieniečiai – 367,7 tūkst. Lt, tuo tarpu lietuviai – 10,9 tūkst. Lt.

8 lentelė. Oficialių siūlymų įgyvendinimas (mln. Lt)

Rodikliai	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Baigtų įgyvendinti siūlymų skaičius, vnt.	54	59	13
iš jų tie, į kuriuos buvo atsiliepta	27	37	9
Siūlytų supirkti vertybinių popierių vertė (siūlymo kaina)	163,3	143,3	1 257,7
Supirktų vertybinių popierių vertė (siūlymo kaina)	8 646,3	12 795,2	378,6
Įgyvendinimas, proc. (pagal vertybinių popierių skaičių)	13,5	3,2	29,5

Šaltinis: VPK.

2007 m. nemaža oficialių siūlymų buvo įgyvendinami į VVPB prekybos sąrašus įtrauktose bendrovėse – AB „Rokiškio sūris“ bei AB „Pieno žvaigždės“ buvo teikiami oficialūs siūlymai dėl savų akcijų supirkimo, supirkti likusias akcijas iš smulkiųjų akcininkų siekė AB „Mažeikių nafta“ akcininkas Lenkijos bendrovė PKN Orlen S.A. (įvykdyta 32,4 proc., supirkta akcijų už 367,7 mln. Lt), AB „Vilniaus vingis“ akcininkas Hermis Capital (įvykdyta 3,5 proc., supirkta akcijų už 778,9 tūkst. Lt) ir kt.

Bendras 2007 m. pasibaigusių oficialių siūlymų įvykdymo procentas – 29,5 proc., o 2006 m. – 3,2 proc.

Privalomas akcijų pardavimas ir pirkimas. Per 2007 m. privalomo akcijų pardavimo teise pasinaudojo 7 bendrovių, kurių vertybiniai popieriai neįtraukti į VVPB vertybinių popierių prekybos sąrašus, ir vienos bendrovės, kurios vertybiniai popieriai įtraukti į VVPB vertybinių popierių prekybos sąrašus, stambieji akcininkai, turintys daugiau kaip 95 proc. balsavimo teisę suteikiančių kapitalo ir balsų. Palyginus su 2006 m., kai šia teise pasinaudojo 23 bendrovių stambiausi akcininkai, šis skaičius sumažėjo trigubai.

3 atvejais stambusis akcininkas privalomai parduodamų akcijų kainą nustatė po paskelbto ir įgyvendinto privalomo oficialaus siūlymo, 1 atveju – po savanoriško oficialaus siūlymo, 4 atvejais – kainą derino su VPK. Privalomo akcijų pirkimo teise pasinaudojo 7 Lietuvos ir 2 užsienio juridiniai asmenys. Visais akcijų kainų derinimo su VPK atvejais buvo pateiktos akcijų vertinimo ataskaitos, parengtos šių turto vertinimo įmonių: UAB „Lituka“ ir Ko (vertino AB „Kalnapilio Tauro grupė“); V. Černiaus turto vertinimo įmonė (vertino AB „Vilma“) ir UAB FMĮ „Orion Securities“ (vertino AB „Gelžbetonio atramų gamykla“ ir AB „Geonafta“).

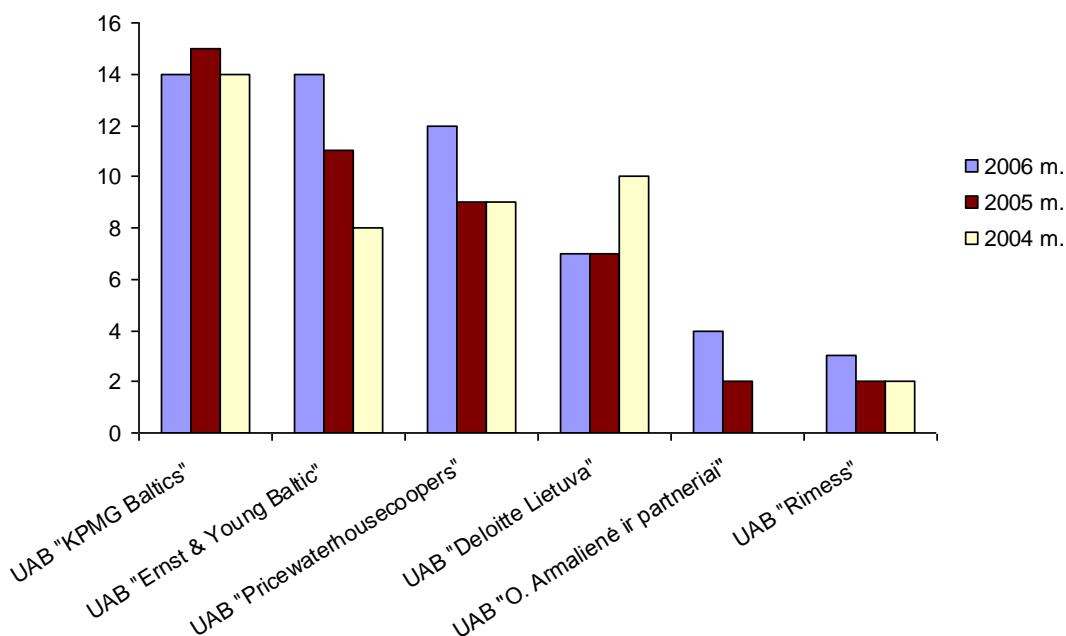
Nors analogiškos nuostatos, leidžiančios emitento smulkiajam akcininkui reikalauti, kad emitento stambusis akcininkas privalomai nupirktų jam priklausančias akcijas, taip pat

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

galioja, tačiau 2007 m. privalomo akcijų pirkimo teise pasinaudojo tik stambieji emitentų akcininkai.

Audito reikalavimų vykdymo priežiūra. Vienas iš Lietuvos Respublikos audito įstatymo keliamų reikalavimų visuomenės intereso įmonėms (į biržos prekybos sąrašus įtrauktiems emitentams, valdymo įmonėms, ir finansų maklerio įmonėms) yra suderinti audito įmonių ir auditorių, atliksiančių šių bendrovių finansinės atskaitomybės auditą, kandidatūras. Apibendrinant 2006 m. audito įmonių ir auditorių kandidatūrų derinimo rezultatus bei 2007 m. tendencijas, ataskaitinių metų pabaigoje buvo parengta audito įmonių ir auditorių, vykdžiusių VPK prižiūrimų visuomenės intereso įmonių 2006 m. finansinės atskaitomybės auditą, apžvalga. Šių įmonių finansinės atskaitomybės auditą vykdė 16 audito įmonių. Kaip ir 2004 m. bei 2005 m., daugiausiai visuomenės intereso įmonių auditavo keturios stambiausios tarptautinės įmonės.

Šaltinis: VPK.

15 pav. Audituotų visuomenės intereso įmonių skaičiaus pokytis iki 2006 m.

2007-aisiais buvo derinamos audito įmonių ir auditorių kandidatūros 2007 m. finansinės atskaitomybės auditui atlikti. Vykdant šį reikalavimą, 49 visuomenės intereso įmonės pateikė prašymus dėl audito įmonių ir 40 dėl auditorių kandidatūros suderinimo. Atsižvelgiant į jau suderintas kandidatūras, matyti, kad ir toliau visuomenės intereso įmonės audituos tos pačios pirmiau minėtos bendrovės.

Nagrinėdami emitentų ir kitų VPK prižiūrimų visuomenės intereso įmonių 2006 m. finansines ataskaitas, VPK darbuotojai nemažai dėmesio skyrė ir auditorių pateiktų išvadų

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

dėl finansinės atskaitomybės bei papildomai pateiktų audito ataskaitų kokybei. Siekiant užtikrinti tinkamą ir efektyvią visuomenės intereso įmonių priežiūrą, per 2007 m. Lietuvos auditorių rūmams buvo pateikti 2 raštai, kuriuose išdėstyti pastebėti auditorių išvadų ir ataskaitų trūkumai bei klaidos.

3.1.2. Informacijos teikimas ir priežiūra

Valdymo įmonių periodinės informacijos teikimas. VPK išduotas veiklos licencijas turinčios valdymo įmonės privalo parengti ir pateikti savo bei valdomų pensijų ir investicinių fondų veiklos periodines metų, pusmečio ir ketvirčio ataskaitas. Kas mėnesį gaunama informacija apie investicinių ir pensijų fondų finansinių priemonių portfelių sudėtį. Kiekvieną darbo dieną iš valdymo įmonių gaunami pranešimai apie kiekvieno pensijų fondo turtu per praėjusią dieną sudarytus sandorius.

Gavusi minėtas ataskaitas ir pranešimus, VPK tikrina, ar valdymo įmonės pateikė visą reikalaujamą informaciją, ar fondų turtas investuotas pagal teisės aktų reikalavimus. Kiekvieną ketvirtį, atlikus gautų duomenų analizę, rengiamos investicinių ir pensijų fondų veiklos apžvalgos.

Emitentų periodinės informacijos teikimas. Viena iš VPK funkcijų – užtikrinti emitentų viešai skelbiamos reglamentuojamos informacijos pateikimą bei atskleidimą. Iki gegužės pabaigos teisės aktų nustatyta tvarka visi emitentai privalėjo viešai paskelbti bei pateikti VPK 2006 m. prospektus-ataskaitas. Kartu su metų prospektu-ataskaita turėjo būti pateikta audituota finansinė atskaitomybė bei nepriklausomo auditoriaus išvada ir metinis pranešimas. Naujas reikalavimas nuo 2007-ųjų įtvirtintas Audito įstatyme – audito ataskaitos rengimas. Auditoriai, atliekantys emitentų, laikomų visuomenės intereso įmonių, finansinės atskaitomybės auditą, kartu su auditoriaus išvada privalėjo parengti ir emitentui bei jo priežiūros institucijai pateikti audito ataskaitą, kurioje Auditorių rūmų nustatyta tvarka atskleidžiama papildoma informacija apie audituojamo emitento finansinę atskaitomybę. Be to, pirmą kartą į VVPB prekybos sąrašus įtraukti emitentai privalėjo atskleisti, kaip jie laikosi Bendrovių valdymo kodekso nuostatų.

Iš viso nuo metų pradžios metinius prospektus-ataskaitas pateikė visos 52 emitentais laikomos bendrovės (100 proc.) bei 145 VPK jau nebepriežiūrimos bendrovės. Be to, visi į VVPB prekybos sąrašus įtraukti emitentai (išskyrus bankrutuojančią AB „Alytaus tekstilė“) pateikė 2007 m. 3, 6 bei 9 mėnesių tarpinę finansinę atskaitomybę ir 6 mėnesių tarpinį pranešimą.

Apibendrinama 2006 m. prospektų-ataskaitų rezultatus, VPK parengė apžvalgą, kurioje buvo pažymėti pagrindiniai ataskaitų rengimo trūkumai, apžvelgti emitentų 2006 m. veiklos ir finansiniai rezultatai, Bendrovių valdymo kodekso nuostatų laikymosi duomenys ir kt.

Informavimas apie esminius įvykius. Kaip ir ankstesniais metais, vertybinių popierių rinka Informacijos apie emitentų esminius įvykius atskleidimo taisyklių nustatyta

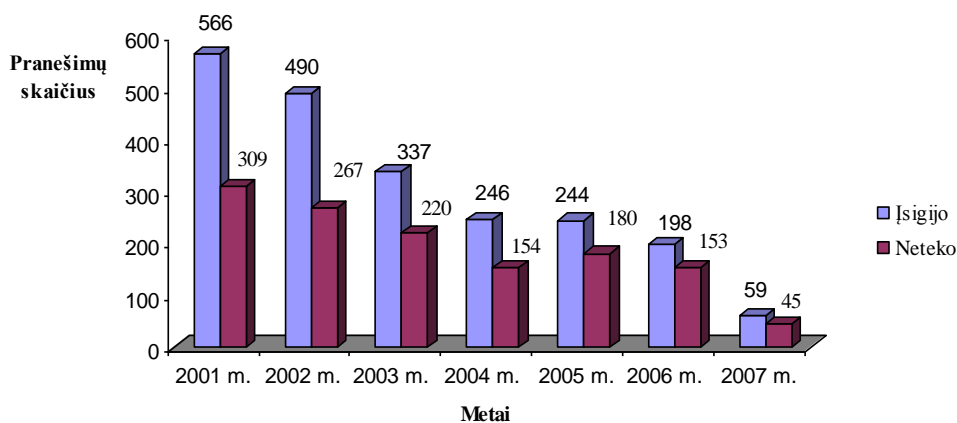

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

tvarka ir toliau yra informuojama apie svarbiausius bendrovėse vykstančius įvykius. Nuo Vertybinių popierių įstatymo įsigaliojimo 2007 m. vasario 8 d. pareigą skelbti esminius įvykius turi tik į VVPB prekybos sąrašus įtraukti emitentai. VPK darbuotojai, vykdydami emitentų informacijos atskleidimo priežiūrą, kiekvieną dieną peržiūri spaudoje bei kitais informacijos kanalais skelbiamą informaciją ir ją įvertina atsižvelgdami į pateiktus esminius įvykius. Nustačius, kad spaudoje skelbiama ar komentuojama prieš tai emitento esminių įvykių pranešimui nustatyta tvarka neatskleista informacija, kreipiamasi dėl informacijos patvirtinimo, paneigimo arba jos paskelbimo nustatyta tvarka. Dėl netinkamo visuomenės informavimo buvo pradėta keletas tyrimų.

Nuo vasario mėnesio vidurio VVPB pradėjo veikti nauja pranešimų apie esminius įvykius skelbimo sistema (CNS), suteikianti emitentams galimybę vykdyti Vertybinių popierių įstatyme nustatytą pareigą paskelbti informaciją visoje ES. Šia galimybe pasinaudojo visos į VVPB sąrašus įtrauktos bendrovės. Į VVPB sistemą įvestus pranešimus iš karto gauna ir VPK darbuotojai, todėl buvo atsisakyta reikalavimo pateikti popieriuje spausdintą pranešimą.

Informavimas apie akcijų paketų įgijimą ir (ar) netekimą. Vadovaujantis Vertybinių popierių įstatymo 23 straipsnio nuostatomis, per 2007 m. buvo pateikti 104 pranešimai (2006 m. – 351, 2005 m. – 424, 2004 m. – 406) apie 30 emitentų akcijų paketų įgijimus ir netekimus, iš kurių – 59 (57 proc.) įgijimų, 45 (41 proc.) – netekimų atvejai.

Šaltinis: VPK.

16 pav. 2001–2007 m. gauti pranešimai apie akcijų paketų įgijimus ir netekimus

Iš pateiktų duomenų aiškiai matyti, kad pranešimų, kuriuos pateikė asmenys, veikiantys savarankiškai ar sutartinai su kitais asmenimis, skaičius mažėja (tai galėjo lemti bendrovių, kurios laikomos emitentais, skaičiaus sumažėjimas). Tai matyti ir peržiūrėjus bendrovių metinius pranešimus bei acininkų teikiamus pranešimus apie akcijų paketo įgijimą ir netekimą. Iš 54 bendrovių, kurių vertybiniais popieriais yra prekiaujama

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

reguliuojamoje rinkoje, 23 (43 proc.) bendrovėse stambieji akcininkai jau valdo daugiau kaip 90 proc. bendrovės kapitalo, 21 (39 proc.) – valdo nuo 50 proc. iki 90 proc. bendrovės kapitalo, likusiose 6 (18 proc.) – valdomas mažesnis nei 50 proc. akcijų paketas.

Akcininkų užsieniečių, turinčių kontrolinį akcijų paketą (daugiau kaip 50 proc.), yra penktadalyje įmonių. Būdinga bendra tendencija – užsieniečiai linkę investuoti ten, kur labiausiai sukonzentruoti balsai ir todėl lengviau priimti bendrovės veiklai svarbius sprendimus. Užsienio investuotojų yra iš įvairių šalių: Lenkijos, Kipro, Rusijos, Islandijos, Švedijos ir kt.

3.2. Teisės aktų vykdymo priežiūros rezultatai

3.2.1. Įmonių veiklos patikrinimai ir sankcijos

Vykdydama Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkos priežiūrą, VPK periodiškai atlieka kompleksinius ir tikslinius prižiūrimų įmonių veiklos patikrinimus. Nustačiusi pažeidimus, VPK turi teisę įspėti pažeidėją, nurodyti jam ištaisyti trūkumus, taip pat skirti pinigines baudas, sustabdyti ar panaikinti išduotos licencijos galiojimą.

2007 m. VPK atliko 61 patikrinimą: 7 kompleksinius ir 54 tikslinius. Pažymėtina, kad ataskaitiniais metais buvo patikrinta daugiau kaip 50 proc. licencijuotų finansinių priemonių rinkos dalyvių – finansų maklerio įmonių, valdymo įmonių ir komercinių bankų.

2007 m. iškelta 14 administracinių bylų už finansinių priemonių rinką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Visuose bylose paskirtos administracinės nuobaudos.

Daugiausia nuobaudų – 9 – skirta už emitentų vadovų pareigos pranešti apie savo sąskaita sudarytus sandorius dėl jų vadovaujamo emitento vertybinių popierių nevykdymą, 3 – už pareigos pranešti apie emitento vertybinių popierių paketo netekimą nevykdymą, 2 – už manipuliavimą vertybinių popierių kaina. Bendra paskirtų piniginių baudų suma sudaro 10,9 tūkst. Lt.

Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka VPK turi teisę taikyti sankcijas juridiniams asmenims už finansinių priemonių rinką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Ataskaitiniais metais ūkio subjektams buvo iškeltos 5 Finansinių priemonių rinkų įstatymo, 1 Vertybinių popierių įstatymo, 3 Pensijų kaupimo įstatymo ir 1 Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo pažeidimo bylos.

Finansinių priemonių rinkų įstatymo pažeidimo bylos rinkos dalyviams buvo iškeltos už šiame įstatyme nustatytos tvarkos nesilaikymą ir netinkamą pareigų atlikimą. Kitos bylos iškeltos už netinkamą vidaus kontrolės vykdymą, pensijų kaupimą reglamentuojančios tvarkos bei emitento pareigų nesilaikymą. Iš viso už finansinių priemonių rinką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ūkio subjektams buvo skirta 201 tūkst. Lt piniginių baudų.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

9 lentelėje pateikiama informacija apie VPK 2003–2007 m. iškeltas bylas ir paskirtas baudas.

9 lentelė. VPK iškeltos bylos ir paskirtos baudos 2003–2007 m.

Bylų skaičius	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
VPK iškeltos administracinio teisės pažeidimo bylos	44	18	17	13	14
VPK iškeltos bylos, pagal kurias buvo skirtos ekonominės sankcijos	8	6	6	6	10
Visų VPK paskirtų baudų suma, tūkst. Lt	76,8	25,9	36,8	59,5	211,9

Šaltinis: VPK.

3.2.2. Dalyvavimas teismo procesuose

VPK veiksmai ar neveikimas gali būti skundžiama teismui.

2007 m. buvo apskūstas VPK sprendimas skirti administracinę nuobaudą už emitentų vadovų pareigos pranešti apie savo sąskaita sudarytus sandorius dėl jų vadovaujamo emitento vertybinių popierių nevykdymą. Galutinis teismo sprendimas nėra priimtas, vyksta teisminiai ginčai.

Ataskaitiniais metais buvo apskūstas VPK sprendimas taikyti ekonominę sankciją už esminių įvykio nepaskelbimą viešai. Pirmosios apeliacijos teismas atsisakė patenkinti pareiškėjo skundą. Šis teismo sprendimas buvo apskūstas apeliacine tvarka. Vyksta teisminiai ginčai.

2007 m. buvo apskūstas VPK sprendimas taikyti ekonominę sankciją už manipuliavimą rinka. Vyksta teisminiai ginčai.

Ataskaitiniais metais buvo apskūstas VPK sprendimas atsisakyti suderinti privalomo akcijų pirkimo kainą. VPK savo sprendime nurodė reikšmingai sumažinti privalomo akcijų pirkimo kainą. Pirmosios instancijos teismas patenkino pareiškėjo prašymą ir įpareigojo VPK suderinti jo pasiūlytą vertybinių popierių kainą. VPK šį teismo sprendimą apskundė apeliacine tvarka. Vyksta teisminiai ginčai.

2007 m. buvo apskūstas VPK sprendimas, kuriuo nuspręsta netvirtinti pateikto privalomo oficialaus siūlymo cirkuliario. VPK atlikto tikslinio patikrinimo metu buvo nustatyta, kad oficialaus siūlymo teikėja nėra savarankiškai veikiantis asmuo, todėl oficialų siūlymą turėtų teikti visi kartu su ja sutartinai veikiantys asmenys. Skundą nagrinėjęs Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjos skundą atmetė ir paliko galioti

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

VPK sprendimą. Šis pirmosios instancijos teismo sprendimas yra apskūstas apeliacinės instancijos teismui.

Ataskaitiniais metais VPK, kaip trečiasis asmuo, taip pat dalyvavo įvairiose bylose, kurios buvo nagrinėjamos bendrosios kompetencijos teismuose.

2007 m. VPK vienoje byloje teikė teismui išvadą kaip ekspertas.

10 lentelėje pateikti 2003–2007 m. apskūstų administracinių nuobaudų duomenys ir teismo sprendimas dėl jų.

10 lentelė. VPK skirtos administracinės baudos ir jų apskundimas teismui 2003–2007 m.

Administracinių bylų skaičius	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Iš viso per metus	43	18	17	13	14
Teismui apskūstų nutarimų skaičius	3	1	1	1	1
Teismo sprendimu panaikintų VPK nutarimų skaičius	0	0	0	0	0

Šaltinis: VPK.

3.3. Teisės aktų kūrimas ir tobulinimas

3.3.1. Įstatymai

2007 m. sausio 18 d. priimtas Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, įgyvendinantis 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų nuostatas. Įstatymas visa apimtimi įsigaliojo nuo 2007 m. lapkričio 1 d.

Pagrindinės Finansinių priemonių rinkų įstatyme įtvirtintos naujovės yra šios:

- Panaikinamas biržos monopolis. Įstatyme nebėra reikalavimo pirkimo – pardavimo sandorius dėl į biržos prekybos sąrašus įtrauktų bendrovių vertybinių popierių sudaryti tik toje biržoje.
- Numatyta galimybė kurtis alternatyvioms prekybos finansinėmis priemonėmis vietoms – daugiašalėms prekybos sistemoms, kurių veiklos organizavimas turi būti panašus į šiuo metu veikiančios reguliuojamos rinkos (vertybinių popierių biržos) veiklos organizavimą. Tokias sistemas gali administruoti finansų maklerio įmonės, kredito įstaigos ir reguliuojamos rinkos operatoriai.
- Investicines paslaugas teikiančios įmonės, vykdydamos kliento pavidimą, privalo siekti geriausio rezultato klientui. Šiuo tikslu įmonės turi patvirtinti klientų

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

pavedimų vykdymo politiką, numatyti pavedimų vykdymo vietas, jų pasirinkimą lemiančius kriterijus ir kitas svarbias aplinkybes.

- Investicines paslaugas teikiančios įmonės savo klientus privalo klasifikuoti, atsižvelgdamos į klientų profesionalumo laipsnį (patirtį kapitalo rinkose, valdomų finansinių priemonių portfelį, sudaromų sandorių skaičių ir kitas svarbias aplinkybes). Profesionalūs klientai gali naudotis liberalesne klientų apsaugos tvarka.
- Klientų atžvilgiu taikomos apsaugos priemonės ir jų mastas (pavyzdžiui, principo „Pažink savo klientą“ įgyvendinimas) priklauso nuo klientui teikiamų investicinių paslaugų. Aukščiausias klientų apsaugos lygis numatytas valdant kliento finansinių priemonių portfelį ir teikiant klientui investavimo rekomendacijas – nesurinkusios informacijos apie klientą, įmonės neturi teisės teikti šių paslaugų.

2007 m. sausio 18 d. priimtas Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas, įgyvendinantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo, iš dalies keičiančią Direktyvą 2001/34/EB. Įstatymas įsigaliojo nuo 2007 m. vasario 8 d.

Vertybinių popierių įstatymas praplečia emitentams privalomą viešai skelbti informaciją ir nustato griežtesnius reglamentuojamos informacijos – tokios kaip metinė ir tarpinė informacija, pranešimai apie akcijų paketų įgijimą ar netekimą, pranešimai apie esminius įvykius ir kt. – atskleidimo reikalavimus.

Pagal šį įstatymą emitentas įgijo pareigą viešai skelbti reglamentuojamą informaciją ne tik Lietuvoje, bet ir visoje ES. Paskelbta informacija dedama į Centrinę reglamentuojamos informacijos bazę, kurią valdo ir prižiūri reguliuojamos rinkos operatorius – VVPB. Visa ši informacija yra nemokamai prieinama bet kurios ES valstybės narės investuotojams ir kitiems asmenims.

Į Vertybinių popierių įstatymą perkeltos Vertybinių popierių rinkos įstatyme buvusios nuostatos, reglamentuojančios viešą vertybinių popierių siūlymą, jų įtraukimą į prekybą reguliuojamoje rinkoje ir oficialių siūlymų teikimo tvarką.

Vertybinių popierių įstatymas iš esmės pakeitė emitento sąvokos sampratą. Emitentais dabar yra laikomi šie Lietuvoje įsteigti juridiniai asmenys:

- kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje Lietuvoje ir (ar) kitoje ES valstybėje narėje;
- kurių po 2005 m. liepos 12 d. išleistų vertybinių popierių prospektą patvirtino VPK ir tuo buvo pasinaudota (vertybiniai popieriai buvo viešai siūlomi ar įtraukti į prekybą reguliuojamoje rinkoje);
- kurių išleisti vertybiniai popieriai jau anksčiau buvo siūlomi viešai ir kurie per 6 mėnesius nuo šio Vertybinių popierių įstatymo įsigaliojimo nusprendė savo vertybinius popierius ir toliau siūlyti viešai.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2007 m. spalio 25 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų pakeitimo įstatymas. Pakeistu Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymu nustatoma, kad Finansinių priemonių rinkų įstatymo nuostatos, susijusios su investicinių paslaugų teikimu, bus taikomos ir valdymo įmonėms, teikiančioms papildomas investicines paslaugas. Dar viena šio įstatymo naujovė – tai galimybė steigti Lietuvoje teisės aktais reguliuojamus ir prižiūrimus specialiuosius kolektyvinio investavimo subjektus (KIS): specialiuosius kolektyvinio investavimo į vertybinius popierius subjektus, nekilnojamojo turto, privataus kapitalo, į kitus KIS investuojančius ir alternatyvaus investavimo KIS.

Nekilnojamojo turto KIS suteiks privačiam investuotojui galimybę savo turimas laisvas lėšas netiesiogiai investuoti į žemę, pastatus ir patalpas, statomą nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto bendrovių vertybinius popierius, kitų nekilnojamojo turto KIS investicinius vienetus ar akcijas, taip pat kilnojamąjį turtą, būtiną nekilnojamojo turto objekto eksploatacijai. Privataus kapitalo KIS turtas galės būti investuojamas į bendrovių, kurių išleistais vertybiniais popieriais nėra prekiaujama reguliuojamose rinkose, vertybinius popierius ar pinigų rinkos priemones. Tuo tarpu alternatyvaus investavimo KIS turtas galės būti investuojamas į visus įstatyme numatytus suderintiems ir specialiesiems KIS leistinus investuoti objektus, laikantis jų sudarymo dokumentuose išdėstytos specifinės investavimo strategijos, tačiau šių KIS investuotojais galės būti tik profesionalieji investuotojai.

Įstatyme yra nuostata, kad visų rūšių specialieji KIS galės būti steigiami ne tik jau įprastomis investicinio fondo ar investicinės kintamojo kapitalo bendrovės formomis, bet ir kaip uždarojo tipo investicinė bendrovė arba uždarojo tipo investicinis fondas. Šiuo įstatymu taip pat sukurtas teisinis pagrindas efektyviai specialiųjų KIS priežiūrai.

Specialieji KIS galės pateikti investuotojams daugiau alternatyvių siūlymų, kaip efektyviau valdyti investavimo riziką ir sumažinti finansinių priemonių rinkų cikliškumo poveikį bendram investuotojo portfeliui. Be to, specialieji KIS turėtų skatinti investicijų valdymo veiklos plėtrą ir investicijų valdytojų profesionalumą, gerinti finansų rinkų likvidumą, o tai teigiamai veiktų visą Lietuvos kapitalo rinką.

3.3.2. Kiti teisės aktai

2007 m. VPK rengė poįstatyminius teisės aktus, kuriais įgyvendinama ES direktyvos, LR įstatymai ir kiti teisės aktai.

Finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo taisyklės – nustato organizacinius reikalavimus finansų maklerio įmonėms ir investicines paslaugas teikiančioms kredito įstaigoms.

Investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklės – nustato finansų maklerio įmonėms ir kredito įstaigoms keliamus reikalavimus vykdant klientų pavedimus ir teikiant kitas investicines paslaugas.

Finansų patarėjo įmonių licencijų išdavimo ir panaikinimo bei veiklos organizavimo ir investicinių paslaugų teikimo taisyklės – nustato finansų patarėjo įmonių licencijų,

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

suteikiančių teisę teikti investicines paslaugas, išdavimo ir panaikinimo tvarką, finansų patarėjo įmonėms keliamus veiklos organizavimo ir investicinių paslaugų teikimo reikalavimus.

Finansų maklerio įmonių licencijų išdavimo taisyklės – nustato finansų maklerio įmonių licencijų, suteikiančių teisę teikti investicines paslaugas, išdavimo, VPK leidimo įsigyti finansų maklerio įmonės akcijų paketą suteikimo, pritarimo finansų maklerio įmonės vadovo kandidatūrai tvarką.

Leidimų keisti pensijų asociacijų statusą suteikimo taisyklės – reglamentuoja VPK leidimų pertvarkyti, reorganizuoti ar likviduoti pensijų asociaciją bei panaikinti profesinių pensijų fondą suteikimo tvarką, naikinamo profesinių pensijų fondo pensijų turto pardavimo taisyklės bei paskelbimo apie pensijų asociacijos pertvarkymą, reorganizavimą ar likvidavimą tvarką.

Pensijų fondų asociacijų informacijos rengimo ir teikimo taisyklės – nustato pensijų asociacijų ir jų įsteigtų profesinių pensijų fondų ataskaitų turinio reikalavimus, šių ataskaitų teikimo VPK tvarką ir terminus bei minėtų fondų grynųjų aktyvų ir apskaitos vienetų vertės skelbimo tvarką.

Valdymo įmonės ir investicinės kintamojo kapitalo bendrovės veiklos licencijų išdavimo ir jų galiojimo panaikinimo taisyklės – nustatyti šie pakeitimai: supaprastinta ir detaliau reglamentuojama notifikavimo procedūra, kurią privalo atlikti užsienio valstybėse įsteigtas ir Lietuvoje investicinius vienetus ketinantis viešai platinti kolektyvinio investavimo subjektas; sumažintas pensijų fondų nevaldančioms valdymo įmonėms privalomo sukaupti pradinio kapitalo reikalavimas, įtvirtinta nuostata, kad tokių įmonių portfeliai neprivalo būti diversifikuojami pagal Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo reikalavimus.

Periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklės – nustato periodinės ir papildomos informacijos rengimo bendrąją tvarką, metinės ir tarpinės informacijos, jos turinio reikalavimus.

Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklės – nustato privalomą viešai skelbti informaciją, minimalius Lietuvoje ir visose ES valstybėse narėse skelbiamos informacijos reikalavimus.

Naujos redakcijos Pranešimo apie akcijų paketo įgijimą ar netekimą pateikimo taisyklės – detalizuoja pranešimo turinį, nustato jo pateikimo tvarką. Šiose taisyklėse išdėstytos valdymo ir finansų maklerio įmonės nepriklausomumo nuo patronuojančios įmonės sąlygos. Priede pateikiama naujos redakcijos pranešimo apie akcijų paketo įgijimą ir (ar) netekimą forma.

Vertybinių popierių komisijos įsakymu patvirtinta Bendrovių, sudarančių finansines ataskaitas pagal tarptautinius apskaitos standartus ir tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus, atrankos metodika – tai VPK vidaus dokumentas, nustatantis bendrovių, kurių finansinės ataskaitos turi būti patikrintos, atrankos metodus ir kriterijus.

Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimų taisyklės – detalizuoja naują kapitalo pakankamumo skaičiavimo tvarką. Vadovaujantis šiomis taisyklėmis, įmonės turės įvertinti ne tik rinkos, bet ir operacinę bei kredito riziką.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Numatyta galimybė įvertinant kredito riziką pasinaudoti išorinių kredito rizikos vertinimo institucijų skolininkams suteiktu kredito rizikos vertinimu (reitingu).

Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso taisyklės – nustato vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso parengimo tvarką. Vertinimo procesas turi identifikuoti įmonės riziką ir užtikrinti visapusišką įmonės veiklos rizikos įvertinimą.

Vertybinių popierių komisijos vykdomos kapitalo pakankamumo reikalavimų priežiūros taisyklės – nustato VPK vykdomos finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimų priežiūros tvarką.

Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių visuomenei skelbiamos informacijos taisyklės – įpareigoja įmones atskleisti informaciją apie įmonės vidaus kapitalo vertinimo procesą, pagrindinius organizavimo principus, rizikos rūšis, jos vertinimą, kapitalo poreikį ir kitą svarbią informaciją.

Finansinės grupės jungtinės (konsoliduotos) priežiūros taisyklės – nustato patronuojančios finansų maklerio įmonės ar valdymo įmonės, turinčios teisę valdyti finansinių priemonių portfelius ir turinčios VPK išduotą licenciją, jungtinės (konsoliduotos) priežiūros vykdymą, konsoliduotų finansinių ir priežiūrai skirtų ataskaitų rengimo sąlygas bei pateikimo tvarką.

Emitentų vadovų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklės – nustato emitentų vadovų ir su jais glaudžiai susijusių asmenų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių ir išvestinių ar kitų su tais vertybiniais popieriais susietų finansinių priemonių formą, turinį, pateikimo VPK ir emitentui tvarką, taip pat pranešimuose pateiktos informacijos atskleidimo visuomenei tvarką.

Lietuvos Respublikos reguliuojamų rinkų sąrašas – patvirtintas reguliuojamų rinkų, kurioms Lietuvos Respublika yra buveinės valstybė narė, sąrašas.

Pranešimų apie galimą pasinaudojimą viešai neatskleista informacija ar manipuliavimą rinka pateikimo tvarka – pateikiamas nebaigtinis manipuliavimo rinka požymių sąrašas ir nustatoma vertybinių popierių viešosios apyvartos tarpininkų pranešimų apie įtartinus sandorius pateikimo VPK tvarka ir turinys.

Sandorių duomenų teikimo taisyklės – nustato sandorių dėl finansinių priemonių, kuriomis prekiaujama reguliuojamoje rinkoje, duomenų teikimo VPK tvarką, duomenų formato, duomenų siuntimo bei klaidų taisymo reikalavimus.

3.3.3. Oficialūs išaiškinimai

2007 m. VPK teikė išaiškinimus įvairiais Finansinių priemonių rinkų įstatymo ir jo pagrindu priimtų VPK nutarimų reglamentuojamais klausimais.

2007-aisiais, kaip ir ankstesniais metais, VPK teikė nuomonę dėl Civilinio kodekso nuostatų taikymo, Akcinių bendrovių įstatymo taikymo ir kitų teisės aktų nuostatų aiškinimo ir taikymo. Svarbiausi VPK išaiškinimai skelbiami interneto svetainėje www.vpk.lt. Pagrindiniai teikti išaiškinimai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

– dėl nuo 2007 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusių Finansinių priemonių rinkų direktyvoje, Finansinių priemonių rinkų įstatyme ir juos lydinčiuose aktuose nustatytų naujų reikalavimų. VPK, siekdama padėti rinkos dalyviams kuo geriau laikytis naujų reikalavimų, pradėjo aiškinti ir komentuoti tas teisės aktų nuostatas, kurios rinkos dalyviams nevysiškai aiškios;

– dėl „sutuoktinio įgaliojimo sudaryti sandorius dėl finansinių priemonių formos“. Išaiškinime konstatuota, jog Finansinių priemonių rinkų įstatymo 25 straipsnio 4 dalies nuostata, kad sutuoktinio įgaliojimas sudaryti sandorius dėl finansinių priemonių, kurios yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, gali būti išduodamas paprasta rašytine forma, kai šiomis finansinėmis priemonėmis prekiaujama ne tik Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybių reguliuojamose rinkose ir (arba) daugiašalėse prekybos sistemos, bet taip pat ir visų kitų užsienio valstybių reguliuojamose rinkose ir (arba) daugiašalėse prekybos sistemose.

– dėl sąvokos „išlaidų, susijusių su asmens pritraukimu į pensijų kaupimo bendrovę“ apibrėžimo bei kitų su tuo susijusių teisinių ir procedūrinių klausimų. Išaiškinime konstatuota, kad minėta sąvoka reiškia su konkreto dalyvio pritraukimu į pensijų kaupimo bendrovę tiesiogiai susijusias išlaidas. Prie šių išlaidų negali būti priskiriamos išlaidos, patirtos šiai bendrovei vykdant teisės aktų nustatytas pareigas;

– dėl Vertybinių popierių įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatų taikymo. Išaiškinime nurodoma, kad Vertybinių popierių įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatos, reguliuojančios oficialaus siūlymo ir privalomo akcijų pirkimo ir pardavimo teisinius institutus, Vertybinių popierių komisijos nuomone, gali būti taikomos tik tose bendrovėse, kurių akcijos yra siūlomos viešai arba yra įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje, t. y. bendrovė yra akcijų emitentas Įstatymo 2 straipsnio 47 dalies prasme.

– dėl pareigos teikti privalomą oficialų siūlymą įgijus netiesioginę emitento kontrolę. Išaiškinime nurodoma, kad asmuo, įgijęs stambiojo emitento akcininko kontrolę, perima ir paties emitento kontrolę, todėl tuo atveju, kai asmuo įgyja emitento akcininko kontrolę, o šio akcininko turimos akcijos suteikia daugiau kaip 40 proc. balsų emitento visuotiniame akcininkų susirinkime, taip pat turėtų būti teikiamas ir įgyvendinamas privalomas oficialus siūlymas supirkti likusių smulkiųjų emitento akcininkų turimas akcijas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

IV dalis. Institucinis bendradarbiavimas

4.1. Tarptautinis bendradarbiavimas

2007 m. VPK sėkmingai plėtojo bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis.

Po įstojimo į ES ir po VPK bei Europos vertybinių popierių reguliavimo institucijų komiteto (*angl. Committee of European Securities Regulators*, toliau - *CESR*) daugiašalio susitarimo dėl keitimosi informacija, susijusia su vertybiniais popieriais bei šios srities veiklos priežiūros memorandumo, VPK intensyviai bendradarbiauja su ES valstybių rinkos priežiūros institucijomis, taip pat su Lietuvos Respublikos valstybinėmis institucijomis dėl ES direktyvų perkėlimo į nacionalinius teisės aktus.

Europos vertybinių popierių rinkų reguliavimo institucijų komitetas (CESR)

VPK aktyviai dalyvauja CESR veikloje. CESR – tai nepriklausoma ES institucija, kurios pagrindiniai uždaviniai yra: stiprinti EEE valstybių narių vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų bendradarbiavimą, didinti reguliavimo ir priežiūros konvergenciją, užtikrinti laiku atliekamą ir nuoseklų ES teisės aktų vykdymą, taip pat konsultuoti ir patarti Europos Komisijai ES teisės aktų rengimo bei kitais klausimais, susijusiais su finansinių priemonių rinka. ES institucijoms patvirtinus daugumą ES Finansinių paslaugų veiksmų plano priemonių, 2007 m. CESR didžiausią dėmesį skyrė praktiniam ES teisės aktų vykdymui ir priežiūros konvergencijai.

2007 m. CESR komiteto posėdžiuose VPK pirmininkė kartu su kitų priežiūros institucijų vadovais analizavo ir sprendė klausimus, susijusius su tolesniu ES reguliavimo ir priežiūros sistemos, pagrįstos *Lamfalussy* procesu, tobulinimu, Finansinių priemonių rinkos, Piktnaudžiavimo rinka, Kolektyvinio investavimo, Prospektų ir kitų direktyvų tinkamu įgyvendinimu valstybėse narėse. CESR taip pat analizavo pakaitinių (*angl. substitute*) produktų reguliavimo bei priežiūros ir skirtingų priežiūros institucijų galių problemas, vertino JAV antrinės būsto paskolų rinkos krizės poveikį finansų rinkai, stiprino bendradarbiavimą su JAV reguliavimo ir priežiūros institucijomis, plėtojo mokymų bei apsikeitimų darbuotojais tarp priežiūros institucijų programą ir kt.

CESR veikia nuolatinės ir laikinos darbo grupės. Toliau pristatomos svarbiausios darbo grupės, kuriose aktyviai dalyvauja ir VPK atstovai.

„CESR po 2007-ųjų“

Strateginei darbo grupei „CESR po 2007-ųjų“ (*angl. Strategic Task Force „CESR beyond 2007“*) buvo pavesta įvertinti finansinių paslaugų reguliavimui ir priežiūrai pradėtą taikyti keturių lygių modelį (*Lamfalussy* procesą) ir jo tolimesnes perspektyvas.

Grupės nariai – 10 valstybių narių vertybinių popierių priežiūros institucijų pirmininkai, tarp jų ir VPK pirmininkė Vilija Nausėdaitė. Lietuvai dalyvavimas šios grupės veikloje reiškė pasitikėjimą ir pripažinimą lygiaverte šalimi partnere bei suteikė galimybę atstovauti mažos šalies interesus.

Lapkričio mėnesį darbo grupė baigė darbą ir parengtoje ataskaitoje konstatavo, kad nepaisant riboto CESR finansavimo, neiškaus teisinio statuso ir veiklos mandato, per 6

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

metus CESR padarė didelę pažangą, stiprindamas ES valstybių narių priežiūros institucijų bendradarbiavimą ir skatindamas priežiūros konvergenciją. CESR per šį laiką patvirtino eilę rekomendacijų, standartų ir gairių, išaiškinančių ES teisės aktų nuostatas; CESR taip pat vertina, kaip jų laikosi ES valstybių narių finansų rinkų priežiūros institucijos, sprendžia problemas, su kuriomis jos susiduria savo kasdieninėje veikloje.

CESR-Fin

CESR pakomitetas – *CESR-Fin* – tai nuolat veikianti grupė, kurios tikslas – koordinuoti CESR narių veiklą tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų (TFAS) leidybos ir priežiūros srityje. 2007 m. įvyko 4 posėdžiai, kurių metu aptartas trečiųjų šalių apskaitos standartų suvienodinimo su TFAS mechanizmas. CESR-Fin taip pat parengė ataskaitą apie TFAS taikymo priežiūrą (už 2005 m. finansinę atskaitomybę).

Europos priežiūros institucijų koordinavimo posėdis

Europos priežiūros institucijų koordinavimo posėdis (*angl. European Enforcers Coordination Sessions, EECS*) yra darbo grupės CESR-Fin pogrupis. Pagrindinis šio pogrupio tikslas – harmonizuoti sprendimus dėl bendrovių finansinių atskaitomybių atitikimo TFAS. 2007 m. VPK atstovas dalyvavo trijuose EECS susitikimuose, kurių metu buvo pristatyti šalių narių priimti sprendimai dėl netinkamo TFAS taikymo, aptariama TFAS priežiūros situacija ir jos pokyčiai kiekvienoje šalyje narėje, pagrindinės TFAS priežiūros problemos ir kiti klausimai.

CESR Skaidrumo darbo grupė

Atsižvelgiant į ES mastu atliktos rinkos dalyvių apklausos rezultatus 2007 m. buvo suformuota nauja CESR Skaidrumo darbo grupė (*angl. – CESR Transparency Group*). 2007 m. gruodžio mėn. įvyko pirmasis šios darbo grupės susitikimas, kurio metu apibrėžtos darbo grupės veiklos kryptys. Atsižvelgdama į rinkos dalyvių išsakytus lūkesčius ir poreikius, darbo grupė nusprendė pirmiausia surinkti palyginamąją informaciją apie tai, kaip valstybės narės į nacionalinius teisės aktus perkėlė Skaidrumo direktyvos nuostatas. Ateityje darbo grupė diskutuos praktiniais Skaidrumo direktyvos įgyvendinimo ir taikymo klausimais, sistemins ir skelbs viešai daugiausia diskusijų keliančius klausimus bei atitinkamų nuostatų išaiškinimus. Taip pat bus svarstoma, kaip efektyviai sujungti nacionalines reglamentuojamos informacijos saugojimo bazes į vieną bendrą europinį tinklą.

CESR-Pol

CESR-Pol – CESR operatyvinė darbo grupė, kurios prioritetinis uždavinys – bendradarbiauti harmonizuojant piktnaudžiavimo rinka normų teisinį reglamentavimą ir nustatyti keitimosi informacija tvarką. CESR-Pol darbo grupės funkcijos apima direktyvinių nuostatų įgyvendinimą šalyse narėse ir poįstatyminių teisės normų, reglamentuojančių draudimą piktnaudžiauti finansinių priemonių rinka, projektų rengimą. Dalyvavimas darbo grupės veikloje suteikia galimybę šalių narių atstovams dalintis patirtimi vykdant tyrimus dėl piktnaudžiavimų rinka ir susipažinti su ES šalyse taikomų prevencinių priemonių praktika.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

CERS-Pol Tyrimų vykdymo pogrupis

2005 m. buvo nuspręsta sukurti nuolat veikiančią Tyrimų vykdymo (*angl. Surveillance and Intelligence, S&I*) darbo grupę, skatinančią šalis nares kartu, visapusiškai dalintis žiniomis ir patirtimi. Grupės susitikimai vyksta 3 kartus per metus. Jų metu aptariami praktiniai klausimai, susiję su kasdiene rinkų ir finansų maklerio įmonių priežiūra, pristatomi atliekami tyrimai, dalinamasi nuomonėmis. Diskutuojant siekiama rasti bendrą, harmonizuotą visoms šalims priimtina požiūrį ir sprendimą.

2007 m. pirmą kartą šios grupės susitikime dalyvavo ir VPK atstovė.

MiFID 3 lygio ekspertų darbo grupė

Šios darbo grupės pagrindinis tikslas yra palengvinti sklandaus ir vieningo Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. balandžio 21 d. direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų (*angl. MiFID*) reikalavimų įgyvendinimo užtikrinimą valstybių narių priežiūros institucijų kasdieniniame darbe. Dalyvavimas šioje darbo grupėje suteikia galimybę susipažinti su pagrindinėmis praktinėmis problemomis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant iš *MiFID* kylančias nuostatas, dalintis patirtimi, diegti investicinių paslaugų teikimo priežiūros naujoves.

Investicijų valdymo ekspertų darbo grupė

Investicijų valdymo ekspertų darbo grupė (*angl. Investment Management Expert Group, IMEG*) – CESR įsteigta ekspertų darbo grupė, kurios pagrindinės veiklos sritys ir tikslai: vieningos rinkos stiprinimas; priežiūros konvergencija; kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinių popierių subjektus (*angl. Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, UCITS*) direktyvos įgyvendinimo harmonizavimas; UCITS registravimo procedūrų supaprastinimas; UCITS taikomų platinimo taisyklių harmonizavimas; suderinamumas su kitomis ES direktyvomis; bendras priežiūros institucijų požiūris į nesuderintuosius fondus; fondų jungimai. Susitikimuose dalyvavo daugumos EEE valstybių investicijų valdymo bendrovių priežiūrą vykdančių institucijų ir Europos Komisijos atstovai.

CESR-Tech

CESR-Tech darbo grupės nariais yra visų ES valstybių narių priežiūros institucijų informacinių technologijų departamentų atstovai. Pagrindinis šios darbo grupės tikslas yra inicijuoti, koordinuoti ir valdyti bendrus ES Informacinių technologijų projektus.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. balandžio 21 d. direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų (*angl. MiFID*) nuostatas ES valstybių narių priežiūros institucijos buvo įpareigosios rinkti informaciją apie sandorius dėl finansinių priemonių, įtrauktų į prekybą reguliuojamoje rinkoje (nepriklausomai nuo to, ar sandoris buvo sudarytas reguliuojamoje rinkoje). Savo ruožtu priežiūros institucijos turi užtikrinti, kad ši informacija pasiektų likvidumo prasme labiausiai susijusios rinkos priežiūros instituciją. Sėkmingam duomenų apsikeitimui Europos mastu tarp priežiūros institucijų reikėjo sukurti bendrą apsikeitimo mechanizmą, parengti vieningą vietos informacinių sistemų specifikaciją ir vykdyti kitus su tarptautiniu IT projektu susijusius darbus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Visus šiuos darbus atliko CESR-Tech darbo grupė. 2007 m. lapkričio 1 d. sėkmingai pradėjo darbą tarptautinė duomenų apie sandorius apsikeitimo tarp Europos priežiūros institucijų informacinė sistema (*CESR TREM*). Užbaigtas tik pirmas tarptautinio projekto etapas. 2008 m. sistema bus tobulinama, ją papildant efektyviam duomenų apsikeitimui reikalinga duomenų baze apie finansines priemones.

Tarptautinė vertybinių popierių komisijų organizacija (IOSCO)

VPK tęsia narystę Tarptautinėje vertybinių popierių komisijų organizacijoje (*angl. International Organization of Securities Commissions*, toliau – IOSCO).

2007 m. įvyko IOSCO metinė konferencija. Konferencijos metu nuolatiniai komitetai atsiskaitė už savo veiklą ir pristatė 2007 m. pagrindines veiklos kryptis, tai – pasaulinių biržų konsolidacijos tendencijos, apskaita ir auditas, alternatyvaus investavimo fondai, kurių agresyvi veikla kelia sistemine riziką vertybinių popierių ir kapitalo rinkoms. Konferencijos metu buvo sutarta, kad IOSCO paskelbs geros praktikos principus, kurių turėtų laikytis alternatyvaus investavimo fondai.

VPK pateikė pasiūlymą dėl galimų IOSCO tyrimų ir vieningos praktikos nustatymo sričių – pateikti geros praktikos gaires, kaip turi būti įvertinamas asmenų, siekiančių efektyviai kontroliuoti finansų įstaigą, finansinis ir reputacinis patikimumas.

Taip pat VPK delegavo atstovą į Europos regiono komiteto (*angl. European Regional Committee, ERC*) prie IOSCO susitikimą.

Kitas tarptautinis bendradarbiavimas

Šiaurės ir Baltijos šalių Sandorių duomenų dėl vertybinių popierių rinkimo, perdavimo ir prekybos priežiūros informacinės sistemos darbo grupė

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. balandžio 21 d. direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų (*angl. MiFiD*) nuostatas, buvo peržiūrėta VPK rinkos priežiūros sistema. Siekiant užtikrinti efektyvią rinkos priežiūrą VPK reikėjo sukurti naują „Sandorių duomenų dėl vertybinių popierių rinkimo, perdavimo ir prekybos priežiūros informacinę sistemą“ (*angl. Transaction Reporting System*, toliau – TRS).

2006 m. liepos mėnesį Skandinavijos ir Baltijos šalių finansų rinkos priežiūros institucijos priėmė sprendimą bendrai kurti vienodas TRS sistemas, proporcingai pasidalinant kūrimo kaštus. VPK toks sprendimas ne tik ženkliai sumažino TRS kūrimo kaštus, bet ir paskatino glaudų bendradarbiavimą tarp finansų rinkos priežiūros institucijų, leido keistis patirtimi prekybos priežiūros srityje. Rinkos dalyviams, veikiantiems Skandinavijos ir Baltijos rinkose, buvo lengviau prisitaikyti prie vienodų TRS reikalavimų.

Šio Skandinavijos ir Baltijos šalių bendro IT projekto įgyvendinimui buvo sukurta Šiaurės ir Baltijos šalių Sandorių duomenų dėl vertybinių popierių rinkimo, perdavimo ir prekybos priežiūros informacinės sistemos darbo grupė.

Sėkmingos šios darbo grupės veikos rezultatas – visose Skandinavijos šalių ir Lietuvos rinkos priežiūros institucijose sukurta ir 2007 m. lapkričio 1 d. pradėjo darbą „Sandorių duomenų rinkimo, perdavimo ir prekybos priežiūros informacinė sistema“.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Kadangi Europos mastu numatyti papildomi reikalavimai vietos TRS sistemoms, 2008 m. ši Šiaurės ir Baltijos šalių darbo grupė tęs savo veiklą: tobulins TRS sistemą ir kurs papildomas analitines priemones.

Moldavijos Nacionalinės vertybinių popierių komisijos atstovų vizitas

2007 m. liepos 31 d. – rugpjūčio 4 d. VPK priėmė Moldavijos Nacionalinės vertybinių popierių komisijos atstovų delegaciją. Šio vizito tikslas – perimti iš VPK „gerosios praktikos“ pavyzdžius, susipažinti su vertybinių popierių ir kolektyvinio investavimo subjektų rinkos reglamentavimu, VPK, kaip institucijos perėmusios ES reglamentavimą ir priežiūros praktiką, vykdoma veikla.

Vizito metu buvo nuodugniai pristatytas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, teisinės bazės ypatumai, Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas, pasidalinta rinkos priežiūros praktika.

VPK delegacijos vizitas Liuksemburgo finansų priežiūros institucijoje

2007 m. įvyko VPK Investicijų valdymo skyriaus darbuotojų stažuotė Liuksemburgo finansų priežiūros institucijoje. Pagrindinis šio vizito tikslas – įgyti žinių apie specialiuosius kolektyvinio investavimo subjektus bei perimti „gerosios praktikos“ pavyzdžius, kurie padėtų rengiant naujus ir keičiant senus poįstatyminius teisės aktus.

4.2. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

2007 m. VPK darbuotojai dalyvavo kitų Lietuvos Respublikos institucijų suformuotuose komitetuose ir darbo grupėse.

VPK atstovai tęsia veiklą Finansų įstaigų bei draudimo įmonių veiklos reglamentavimo ir priežiūros komisijoje, Grėsmių ir krizinių reiškinių monitoringo bei krizių prognozavimo ekspertų grupėje, Audito kokybės kontrolės komitete bei Verslo apskaitos standartų taryboje.

VPK atstovas dalyvavo Finansų įstaigų bei draudimo įmonių veiklos reglamentavimo ir priežiūros komisijos darbo grupėje, rengiant Lietuvos finansinio stabilumo ir krizių valdymo sistemą.

2007 m. VPK pirmininkė Vilija Nausėdaitė paskirta Valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ tarybos nare.

Ataskaitiniais metais darbo grupė pasiūlymams dėl Lietuvos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams garantijų sistemos peržiūros apsvarstyti, kurioje dalyvavo ir VPK atstovas, parengė Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo pakeitimų ir papildymo įstatymo projektą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

VPK atstovas dalyvavo darbo grupėje draudimo tarpininkų veiklos reglamentavimui tobulinti.

VPK taip pat yra delegavusi atstovą į tarpžinybinę darbo grupę Pensijų kaupimo įstatyme įtvirtintai pensijų išmokų sistemai tobulinti.

Emitentų skyriaus darbuotojai dalyvavo Finansų ministerijos inicijuotoje darbo grupėje, derinančioje naują Audito įstatymo redakciją. VPK atstovaujama ir LR finansų ministro įsakymu įsteigtoje darbo grupėje, kuri tvirtina tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų vertimus. 2007 m. buvo aptariami ir taisomi Europos Komisijos pateikti TFAS vertimai į lietuvių kalbą, derintas finansinių terminų žodynelis, teiktos pastabos dėl išleidžiamo TFAS rinkinio lietuvių kalba.

Teisės ir priežiūros skyriaus atstovai dalyvauja darbo grupės Įsigijimų direktyvos 2007/44/EB nuostatų perkėlimo į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę procesui koordinuoti veikloje. Taip pat tęsiamas dalyvavimas Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos darbo grupėje informacijai apie nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo būdus kaupti, analizuoti, apibendrinti bei pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos veiklai koordinuoti.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

V dalis. VPK darbo organizavimas

5.1. VPK uždaviniai, struktūra ir darbuotojai

VPK uždaviniai yra:

- prižiūrėti, kaip laikomasi sąžiningos prekybos taisyklių finansinių priemonių apyvartoje;
- imtis priemonių, užtikrinančių veiksmingą finansinių priemonių rinkų veikimą ir investuotojų apsaugą;
- teikti pasiūlymus dėl valstybės ekonominės politikos, skatinančios finansinių priemonių rinkų plėtrą, formavimo;
- skleisti informaciją apie finansinių priemonių rinkų veikimo principus;
- imtis priemonių Finansinių priemonių rinkų įstatymui ir kitiems su finansinių priemonių rinka susijusiems teisės aktams įgyvendinti.

VPK yra Seimo įsteigta finansinių priemonių rinkos priežiūros institucija, kurios sudarymą, funkcijas ir pagrindinius uždavinius nustato Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas, Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas ir Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymas. VPK steigia ir likviduoja Seimas Vyriausybės teikimu.

VPK sudaro pirmininkas ir keturi nariai, kuriuos penkeriems metams skiria Seimas Respublikos Prezidento teikimu. 2007 m. gegužės 18 d. VPK pirmininkė komisijos narį Vilių Šapoką paskyrė antruoju VPK pirmininko pavaduotoju. VPK struktūra sudaryta iš 9 skyrių: Emitentų, Investicijų valdymo, Teisės ir priežiūros, Rizikos valdymo priežiūros, Prekybos priežiūros, Bendrųjų reikalų, Informacinių technologijų, Finansų bei Ūkio tarnybos (žr. 1 priedą).

Iš viso per 2007 m. buvo atleista 10 darbuotojų ir priimta 15 darbuotojų – visi konkurso būdu. Metų pabaigoje VPK dirbo 49 darbuotojai. Pagal profesinį suskirstymą daugumą sudaro ekonomistai bei vadybininkai (21) ir teisininkai (13); 45 darbuotojai turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. VPK darbuotojų amžiaus vidurkis: moterų – 36,7 metai, vyrų – 33,2 metai. VPK ataskaitinių metų pabaigoje dirbo 35 moterys ir 14 vyrų.

Daugelis darbuotojų savo profesines žinias tobulino dalyvaudami įvairaus pobūdžio seminaruose, kuriuos organizavo UAB „Mokesčių srautas“, Ekonomikos mokymo centras, Apskaitos institutas, UAB „Vananta“ ir kitos mokymo įstaigos, kurios turi parengtas valstybės tarnautojų įvadinio bei tęstinio mokymo programas. Taip pat darbuotojai lavino įgūdžius kompiuterinių technologijų srityje, tobulino užsienio kalbų mokėjimą, dalyvavo kituose profesiniuose kursuose.

VPK darbuotojai kvalifikaciją bei kompetenciją gerino dalyvaudami tarptautiniuose seminaruose tokiuose kaip Finansinių priemonių rinkų direktyvos (MiFiD) perkėlimo į nacionalinę teisę klausimais; „*Vertybinių popierių rinkos plėtra*“ (Vašingtonas); „*Rinkos*

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

rizika ir sandorių šalies rizikos“ (Madridas), organizatorius – IOSCO; „*Reguliavimas ir pareigos*“ (Stokholmas), organizatorius – Finansų įmonių reguliavimo institucija (FINRA); „*Interesų konfliktai ir etika*“ (Londonas), organizatorius – Finansų įmonių reguliavimo institucija (FINRA); „*Perėjimas prie Tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų: iššūkiai priežiūros institucijoms*“ (Madridas), organizatorius – IOSCO; „*Operacinės rizikos apžvalga*“ (Londonas); „*Piktnaudžiavimas rinka*“ (Londonas), organizatorius – Finansų įmonių reguliavimo institucija (FINRA); Tarptautinis seminaras finansinių paslaugų sektoriaus priežiūros institucijų atstovams (Londonas).

VPK darbuotojai dalyvavo įvairaus pobūdžio tarptautinėse konferencijose tokiose kaip: Bendrovių valdymo forumas (Taipėjus); Pasaulinis investicinių fondų forumas (Liuksemburgas), organizatoriai – Liuksemburgo investicinių fondų asociacija ir Nacionalinė investicinių paslaugų asociacija; „*Alternatyvieji investiciniai fondai*“ (Liuksemburgas), organizatorius – Liuksemburgo investicinių fondų asociacija; „*Alternatyvaus investavimo dienos*“ (Londonas), organizatorius – EDHEC verslo mokyklos akademinių tyrimų centras; „*Standartų harmonizavimas – taisyklėmis ar principais pagrįstas reguliavimas*“ (Kuala-Lumpūras); „*Svarbiausi iššūkiai Centrinės ir Pietryčių Europos finansų priežiūros institucijoms*“ (Viena), organizatorius – Austrijos finansų rinkos priežiūros institucija; „*Pokyčiai kapitalo rinkos reguliavime ir praktikoje bei alternatyvaus investavimo fondų reguliavimas ir veikla*“ (Budapeštas), organizatorius – Europos bankų ir finansų teisės asociacija.

5.2. Darbo organizavimas, finansavimas ir lėšų panaudojimas

Darbo organizavimas. VPK narių ir administracijos darbui vadovauja pirmininkas. Kiekvienas VPK narys yra atsakingas už jam pavestą veiklos sritį ir dalyvauja svarstant bei priimant sprendimus (nutarimus) visais VPK kompetencijai priklausančiais klausimais.

VPK rengia viešus ir uždarus posėdžius. 2007 m. įvyko 52 posėdžiai: 29 iš jų buvo vieši ir 23 uždari. Posėdžių metu buvo patvirtinti 34 VPK nutarimai.

Viešuose posėdžiuose svarstomi ir tvirtinami finansinių priemonių rinką reguliuojantys teisės aktai, tvirtinami pateikti prospektai, nagrinėjami finansų maklerių, bendrovių bei valdymo įmonių licencijavimo klausimai, tvirtinamos pensijų fondų taisyklės, išduodami su pensijų fondų ir kolektyvinio investavimo subjektų veikla susiję leidimai, susipažįstama su kitose ES valstybėse narėse įsteigtų kolektyvinio investavimo subjektų, ketinančių platinti savo investicinius vienetus Lietuvos Respublikoje, pateiktais dokumentais.

Uždaruose posėdžiuose svarstomi klausimai, susiję su rinkos dalyvių padarytais įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimais, nagrinėjami rinkos dalyvių patikrinimų rezultatai, priimami sprendimai dėl priemonių pažeidimams šalinti ir nustatomos taikytinos poveikio priemonės.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Finansavimas ir lėšų panaudojimas. VPK vykdo vieną Vertybinių popierių rinkos ir pensijų fondų valstybinio reguliavimo ir priežiūros programą. Ši programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. 2007 m. programos uždavinys įgyvendintas ir programos tikslas pasiektas.

Lietuvos Respublikos 2007 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas 2007 m. VPK – programai „Vertybinių popierių rinkos ir pensijų fondų valstybinis reguliavimas ir priežiūra“ vykdyti – patvirtino 4 947 tūkst. Lt biudžeto asignavimų. Palyginus su 2006 m., ataskaitiniams metams biudžeto asignavimų buvo patvirtinta 1 253,4 tūkst. Lt daugiau.

Ataskaitiniais metais buvo padaryta 4 831,5 tūkst. Lt kasinių išlaidų: 4 242,6 tūkst. Lt sudarė bendros išlaidos, iš jų darbo užmokesčiui – 2 194,8 tūkst. Lt, investicijoms – 588,9 tūkst. Lt. Faktinės išlaidos 2007 m. sudarė 4 788,7 tūkst. Lt.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje VPK etatų sąrašė buvo patvirtinti 54 etatai, kurių darbo užmokesčio faktinės išlaidos sudarė 2 199,6 tūkst. Lt.

Darbuotojų kvalifikacijos kėlimui įvairiuose kursuose, seminaruose, konferencijose išleista 116,2 tūkst. Lt. Taip pat VPK nariai ir valstybės tarnautojai atstovavo šaliai tarptautinėse organizacijose, dalyvavo įvairiuose renginiuose užsienio valstybėse. Užsienio komandiruočių išlaidos sudarė 293,7 tūkst. Lt.

VPK darbuotojai, vykdydami įstatymų priskirtas rinkos priežiūros ir kontrolės funkcijas, atliko prižiūrimų objektų patikrinimus. Tuo tikslu komandiruočių išlaidoms išleista 1,6 tūkst. Lt.

Spaudiniams įsigyti 2007 m. iš viso išleista 13,8 tūkst. Lt, iš jų už 5,6 tūkst. Lt užprenumeruota užsienio spaudinių, už 2,8 tūkst. Lt – respublikinių leidinių. Specialiosios literatūros įsigijimui panaudota 5,4 tūkst. Lt. Metų pabaigoje VPK bibliotekos fondą sudarė 31,1 tūkst. Lt vertės specialiosios literatūros leidinių.

Ūkinių medžiagų ir raštinės reikmenų, trumpalaikio materialiojo turto per metus buvo įsigyta už 65,5 tūkst. Lt.

VPK iš viso panaudota 693,4 tūkst. Lt biudžeto asignavimų kitų paslaugų išlaidoms, iš jų – įgyvendindama Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo reikalavimą skleisti informaciją apie finansinių priemonių rinkos veikimo principus – VPK vykdė investuotojų švietimo projektą, kuriam panaudojo 124,2 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, 315,6 tūkst. Lt sumokėta nario mokesčio tarptautinėms vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijoms.

Per ataskaitinius metus 588,9 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudota investicijoms. Sandorių duomenų rinkimo, perdavimo ir prekybos priežiūros informacinės sistemos sukūrimo (TRS) investiciniam projektui – 517 tūkst. Lt, o Pensijų fondų ir valdymo įmonių informacinės sistemos sukūrimo projektui – 43,2 tūkst. Lt. Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimui išleista 28,7 tūkst. Lt biudžeto asignavimų.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2007 m. gruodžio 31 d. VPK balanse buvo 2 228 tūkst. Lt vertės ilgalaikio materialiojo, 952,1 tūkst. Lt nematerialiojo turto, 29,1 tūkst. Lt atsargų, 327,5 tūkst. Lt vertės trumpalaikio materialiojo turto.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

VI dalis. Investuotojų švietimas

Jau kelerius metus VPK vykdo investuotojų švietimo programą, kurios tikslas – skatinti gyventojus rūpintis savo finansais ir saugia finansine ateitimi, plėtoti visuotinę investavimo kultūrą. VPK aiškina Lietuvos gyventojams asmeninių finansų valdymo pagrindus, finansinių priemonių rinkos veikimo principus, investavimo vertybinių popierių rinkoje naudą ir riziką.

2006 m. pabaigoje VPK užsakymu buvo sukurti komiksai, kuriuose šmaikščiai ir paprastai aiškinamos pagrindinės investavimo taisyklės, pabrėžiama ilgalaikio taupymo nauda. 2007 m. šie komiksai įdėti į VPK interneto svetainės skiltį „Investuotojų švietimas“, jie spausdinti respublikinėje ir regioninėje žiniasklaidoje, dalijami kaip skrajutės VPK organizuotų renginių metu. Komiksais siekiama skatinti jaunų ir vidutinio amžiaus žmonių susidomėjimą taupymu ir investavimu.

Ataskaitiniais metais VPK organizavo 5 seminarus „Asmeninių finansų tvarkymas – gali išmokti ir Tu!“. Šie Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje vykę seminarai sulaukė didelio susidomėjimo – juose apsilankė beveik 1 000 įvairaus amžiaus ir profesijų žmonių. Seminarų metu klausytojai buvo supažindinti su pagrindinėmis investavimo taisyklėmis ir galimomis investavimo rizikomis, taip pat buvo pristatyti įvairūs investavimo produktai. Apklausose seminarų dalyviai nurodė, kad panašaus informacinio pobūdžio seminarai yra labai reikalingi ir kad jie per seminarus įgytas žinias ketina panaudoti praktikoje.

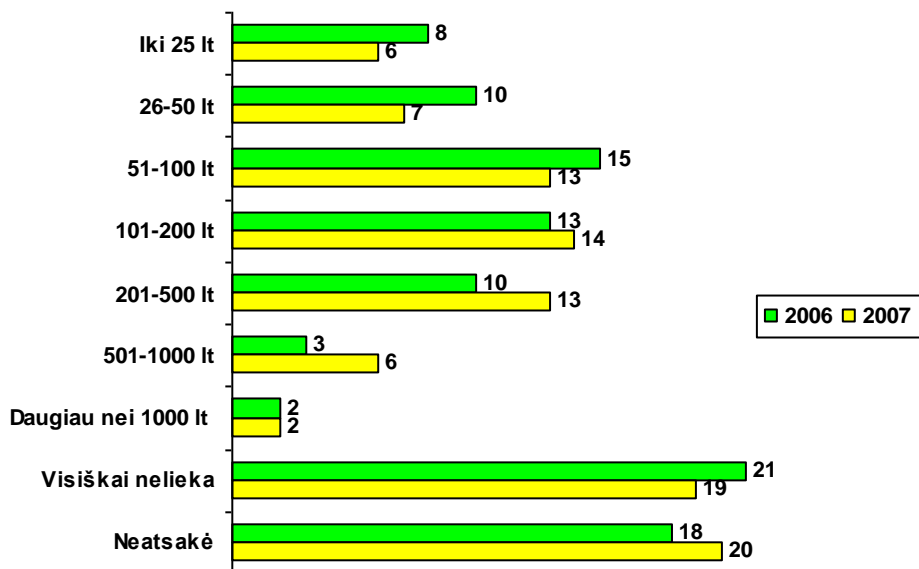
2007-ieji buvo pirmi metai, kai II pakopos pensijų fondų dalyviai galėjo keisti pensijų fondus. Todėl VPK, bendradarbiaudama su regionine žiniasklaida, patarė II pakopos pensijų fondo dalyviams, kaip priimti sprendimą, ar reikia keisti pensijų fondą, o jeigu fondas keičiamas, kaip jį pasirinkti.

VPK per regioninę žiniasklaidą platino ir bendresnio pobūdžio straipsnius apie asmeninių finansų tvarkymą. Siekiant paskatinti dar didesnę plačiosios visuomenės susidomėjimą, buvo organizuotas ir žaidimas, kurį laimėjusieji skaitytojai apdovanoti R. Kijosakio knygomis „Du tėčiai – turtingas ir vargšas“.

Kaip ir 2006-ųjų pabaigoje, 2007 m. VPK užsakymu buvo atliktas namų ūkių tyrimas, kuriuo siekta išsiaiškinti, kaip per metus pasikeitė Lietuvos gyventojų finansinė elgsena, požiūris į taupymą ir investavimą. Tyrimas atskleidė, kad per metus santykinai pablogėjo miestiečių ir jaunų žmonių padėtis. Pavyzdžiui, paaiškėjo, kad per metus santaupoms pinigų nė karto neatidėjo 18 proc. apklaustųjų – dažniau tai pasakytina apie jaunimą, tuo tarpu prieš metus tarp nieko susitaupyti neįstengusiųjų dominavo vyriausi gyventojai. 2007-ųjų, kaip ir 2006-ųjų, pabaigoje kas trečias Lietuvos gyventojas neturėjo jokių santaupų. Tačiau 2006 m. tarp nieko nesutaupiusiųjų daugiau buvo vidutinio ir vyresnio amžiaus žmonių, o 2007 m. skirtumai tarp įvairių amžiaus grupių išnyko – ir tarp jaunesnių nei 30 m. žmonių santaupų neturi kas trečias. Per metus neženkliai (nuo 43 iki 48 proc.) padaugėjo gyventojų, kuriems, atmetus būtinausias išlaidas, lieka daugiau nei 50 Lt per mėnesį (žr. 17 pav.). Populiariausi taupymo būdai ir toliau lieka indėliai bankuose (34 proc. apklaustųjų) bei santaupų laikymas namie (31 proc. apklaustųjų).

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Šaltinis: VPK, UAB „Baltijos tyrimai“.

17 pav. Kiek vidutiniškai lieka laisvų pinigų per mėnesį po būtinųjų išlaidų?

VPK interneto svetainės skiltyje „Investuotojų švietimas“ ir toliau skelbiama nemažai pradedančiajam investuotojui aktualios informacijos. VPK teikė visuomenei naujausią informaciją apie finansinių priemonių rinką, VPK sprendimus. VPK atstovai kaip kviestiniai svečiai skaitė paskaitas studentams, dalyvavo radijo, televizijos laidose.

VPK interneto svetainėje ir toliau lankytojų daugėja – 2007 m. svetainės informacija domėjosi 923 tūkst. lankytojų, t. y. 32 proc. daugiau negu 2006 m., kai VPK svetainėje apsilankė 627 tūkst. lankytojų.

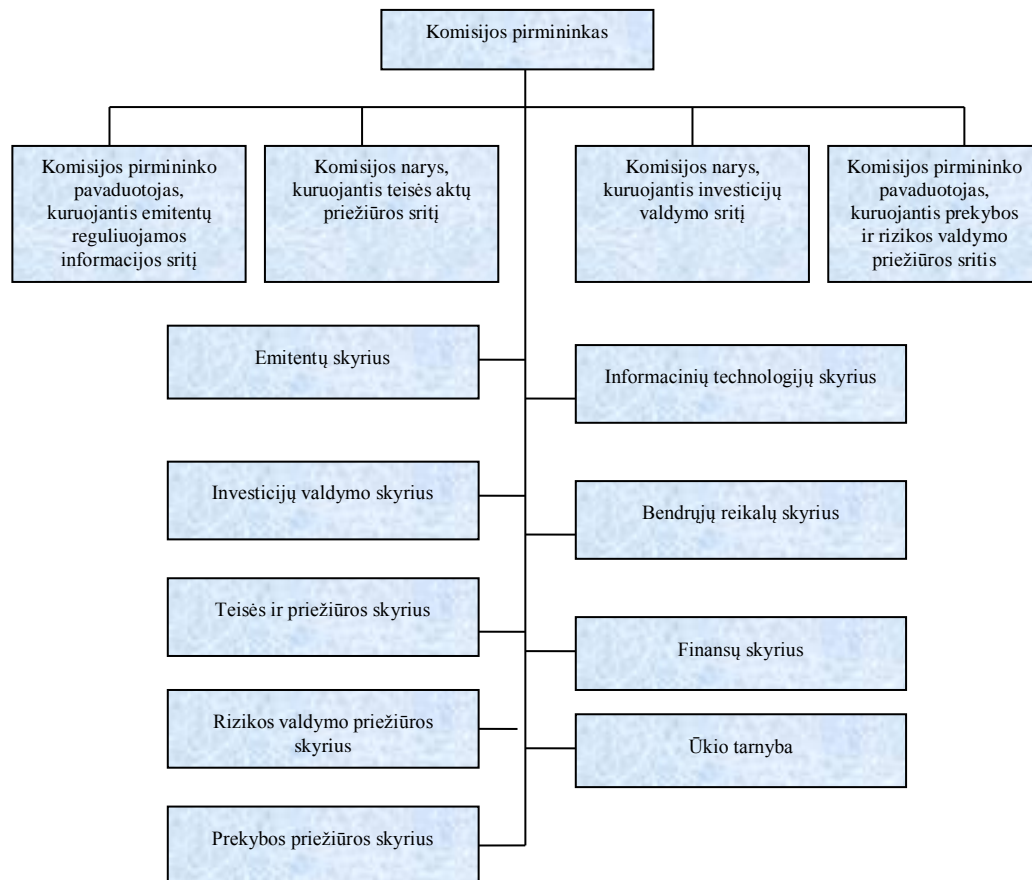

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Priedai

1 priedas

VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJOS ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Vertybinių popierių komisija

VPK pirmininkė
Vilija Nausėdaitė
VPK pirmininko pavaduotojas
Vaidas Cibas
VPK pirmininko pavaduotojas
Vilius Šapoka

VPK narys
Tomas Talutis

VPK narys
Leonidas Jelenskis

Emitentų skyrius
Aurelija Gasiūnienė
Investicijų valdymo skyrius
Ramūnas Kaklauskas
Teisės ir priežiūros skyrius
Vytautas Lazdinis
Rizikos valdymo priežiūros skyrius
Renata Babkauskaitė

Prekybos priežiūros skyrius
Olga Petrenko
Bendrųjų reikalų skyrius
Finansų skyrius
Lina Butėnienė
Ūkio tarnyba
Rolandas Radzevičius

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

2 priedas

Finansų maklerio įmonių ir komercinių bankų prekybos Biržoje rezultatai 2007 m. *

Tarpininko pavadinimas	Kategorija	Akcijos	Skolos vertybiniai popieriai	Iš viso
UAB FMI „Orion Securities“	B	218,56	1.53	220,09
Carnegie Investment Bank AB	KB	5,86		5,86
Danske Bank A/S	KB	0,04		0,04
UAB FMI „Finbaltus“	A	60,74		60,74
AB FMI „Finasta“	A	498,81	256.62	755,43
Hipotėku banka	KB	1,74		1,74
AB bankas Hansabankas	KB	819,26	213.69	1032,95
AS Hansapank	KB	711,37		711,37
UAB FMI „Jūsų tarpininkas“	B	118,38		118,38
Latvijas Krājbanka	KB	7,86		7,86
AS Lohmus, Haavel & Viisemann	A	210,52		210,52
Nordea Bank	KB	0,00		0,00
MP Investment Bank hf	KB	289,26		289,26
DNB NORD bankas	KB	46,38	94.43	140.81
AS Cresco	KB	0,03		0,03
AB Parex bankas	KB	51,63	96.32	147,95
Parex banka	KB	6,29		6,29
UAB FMI „SG finansai“	B	9,07		9,07
AB Šiaulių bankas	KB	275,59	46.65	322,24
AB SAMPO bankas	KB	21,7	118.29	139,99
AB bankas Snoras	KB	176,25	121.32	297,57
UAB FMI „Suprema“	B	2,42		2,42
AS Evli Securities	A	571,38		571,38
AB Ūkio bankas	KB	64,06	1.10	65,16
SEB Latvijas Unibanka	KB	9,19		9,19
SEB Eesti Uhispank	KB	653,68	20.30	673,98
AB SEB bankas	KB	1 156,47	836.60	1 993,07
AB Glitnir	A	0,53		0,53
AS „Trasta Komercbanka“	KB	0,21		0,21
Nordnet	KB	0,21		0,21
AS „Baltic Trust Bank“	KB	0,08		0,08
SBM Pank	KB	0,06		0,06
Iš viso pirкта ir parduota:		5 987,64	1 806,84	7 794.48

*Imti visi Biržoje sudaryti sandoriai

Šaltinis: VVPB.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

3 priedas

Priimtų 2007 m. nutarimų sąrašas

- 2007-01-11 Nr.1K-1 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2003 m. birželio 19 d. nutarimo Nr.6 „Dėl finansų maklerio įmonių kapitalo pakankamumo skaičiavimo taisyklių“ pakeitimo“
- 2007-01-11 Nr.1K-2 „Dėl Vertybinių popierių komisijos 2004 m. sausio 15 d. nutarimo Nr. 3 „Dėl valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimų“ pakeitimo“
- 2007-02-23 Nr.1K-3 „Dėl periodinės ir papildomos informacijos rengimo ir pateikimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-02-23 Nr.1K-4 „reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-02-23 Nr.1K-5 „Dėl pranešimo apie akcijų paketo įsigijimą ar netekimą pateikimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-02-23 Nr.1K-6 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2006 m. liepos 17 d. nutarimo Nr.1K-9 „Dėl oficialaus pasiūlymo cirkuliaro rengimo, tvirtinimo ir oficialaus pasiūlymo įgyvendinimo taisyklių“ pakeitimo“
- 2007-02-23 Nr.1K-7 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2001 m. kovo 9 d. nutarimo Nr.10 „Dėl informacijos apie emitentų esminius įvykius atskleidimo taisyklių“ pakeitimo“
- 2007-02-23 1K-8 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2005m. liepos 15 d. nutarimo Nr.1K-21 „Dėl vertybinių popierių prospekto rengimo ir tvirtinimo bei informacijos atskleidimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“
- 2007-03-08 1K-9 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2004 m. birželio 10 d. nutarimo Nr. 8 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 1998 m. lapkričio 13 d. nutarimo Nr. 33 „Dėl pranešimų tvarkos apie emitento vadovų, savo vardu sudariusių sandorius dėl emitento, kurio vadovais jie yra, vertybinių popierių“ pakeitimo“ pakeitimo
- 2007-03-22 1K-10 „Dėl Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimų taisyklių patvirtinimo“
- 2007-03-22 1K-11 „Dėl Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso taisyklių patvirtinimo“
- 2007-03-22 1K-12 „Dėl Vertybinių popierių komisijos vykdomos kapitalo pakankamumo reikalavimų priežiūros taisyklių patvirtinimo“
- 2007-03-22 1K-13 „Dėl Finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių visuomenei skelbiamos informacijos taisyklių patvirtinimo“
- 2007-03-22 1K-14 „Dėl informacijos apie riziką ribojančią priežiūrą atskleidimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-04-05 1K-15 „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2003 m. liepos 30 d. nutarimo Nr.7 „Dėl valdymo įmonės ir investicinės kintamojo kapitalo bendrovės veiklos licencijų išdavimo ir jų galiojimo panaikinimo taisyklių“ pakeitimo ir papildymo“
- 2007-05-17 1K-16 „Dėl Lietuvos Respublikos Vertybinių popierių komisijos darbo reglamento pakeitimo“
- 2007-05-17 1K-17 „Dėl Finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-05-17 1K-18 „Dėl pensijų asociacijų informacijos rengimo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-05-18 1K-19 „Dėl LR Vertybinių popierių komisijos 2005 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 1K-13 „Dėl AB „Vilniaus vertybinių popierių birža“ prekybos taisyklių“ pakeitimo ir papildymo“
- 2007-05-21 1K-20 „Dėl kai kurių LR Vertybinių popierių komisijos nutarimų pripažinimo netekusiais galios“

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

- 2007-05-21 1K-21 „Dėl LR Vertybinių popierių komisijos 2002 m. balandžio 11 d. nutarimo Nr. 15 „Dėl Lietuvos Respublikos reguliuojamų rinkų sąrašo“ pakeitimo“
- 2007-05-31 1K-22 „Dėl investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“
- 2007-06-14 1K-23 „Dėl Lietuvos Respublikos Vertybinių popierių komisijos 2006 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1K-14 „Dėl grynųjų aktyvų vertės skaičiavimo metodikos“ pakeitimo“
- 2007-06-28 1K-24 „Dėl pensijų fondo taisyklių sudarymo, keitimo ir patvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
- 2007-07-12 1K-25 Dėl Finansinės grupės jungtinės (konsoliduotos) priežiūros taisyklių patvirtinimo.
- 2007-08-23 1K-26 Dėl Lietuvos Respublikos Vertybinių popierių komisijos 2007 m. kovo 22 d. nutarimo Nr. 1K-10 „Dėl finansų maklerio įmonių ir valdymo įmonių kapitalo pakankamumo reikalavimų taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo
- 2007-08-23 1K-27 Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2004 m. lapkričio 5 d. nutarimo Nr. 19 „Dėl manipuliavimo rinka požymių sąrašo ir pranešimų apie galimą pasinaudojimą viešai neatskleista informacija ar manipuliavimą rinka pateikimo vertybinių popierių komisijai tvarkos“ pakeitimo
- 2007-09-06 1K-28 Dėl Lietuvos Respublikos reguliuojamų rinkų sąrašo
- 2007-09-20 1K-29 Dėl finansų patarėjo įmonių licencijų išdavimo ir panaikinimo bei veiklos organizavimo ir investicinių paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo
- 2007-10-18 1K-30 Dėl leidimų keisti pensijų asociacijos statusą suteikimo taisyklių patvirtinimo
- 2007-10-25 1K-31 Dėl sandorių duomenų teikimo Vertybinių popierių komisijai taisyklių patvirtinimo
- 2007-10-30 1K-32 Dėl finansų maklerio įmonių licencijų išdavimo taisyklių patvirtinimo
- 2007-10-30 1K-33 Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2007 m. gegužės 17 d. nutarimo Nr. 1K-17 „Dėl finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo taisyklių patvirtinimo“ ir 2007 m. gegužės 31 d. nutarimo Nr. 1K-22 „Dėl investicinių paslaugų teikimo ir klientų pavedimų priėmimo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo
- 2007-12-28 1K-34 Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimo Nr. 22 „Dėl finansinių priemonių ir jų apyvartos apskaitos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

LIETUVOS RESPUBLIKOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

4 priedas

Valstybės biudžeto lėšų panaudojimas 2007 m. (kasinės išlaidos)

	Tūkst. Lt
Išlaidos	4242,6
iš jų:	
darbo užmokestis	2194,8
socialinio draudimo įmokos	680,0
šildymas	20,6
elektros energija	33,3
ryšių paslaugos	50,0
transporto išlaikymas	72,4
spaudiniai	13,8
kitos prekės	39,3
komandiruotės	295,3
vandentiekis ir kanalizacija	2,6
ilgalaikio materialiojo turto einamasis remontas	7,5
kvalifikacijos kėlimas	116,2
apmokėjimas samdomiems ekspertams, konsultantams	0,6
kitos paslaugos	693,4
socialinės išmokos (pašalpos)	22,8
Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	588,9
Iš viso biudžeto asignavimų	4831,5

Šaltinis: VPK.